

Gwerthusiad o'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth

Chwefror 2024

Tom Keyte, Margarida Pimenta, Iulia
Costache, inFocus Consulting

Cynnwys

Gwerthusiad o'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth.....	1
Cynnwys	2
Rhagair	3
Crynodeb Gweithredol: Gwerthusiad o'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth	5
Cyflwyniad	6
Trosolwg o Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth.....	7
Uchafbwyntiau cyrhaeddiad	8
Uchafbwyntiau effaith	8
Argymhellion ar gyfer y Gronfa Dreftadaeth yn ymwneud â chynllun y Fenter Strategol.....	10
Argymhellion ar gyfer y sector treftadaeth ehangach	11
Adroddiad Llawn: Gwerthusiad o'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth	12
Cefndir.....	13
Y Gwerthusiad.....	15
Cyrhaeddiad ac ymgysylltiad.....	18
Canfyddiadau	19
Casgliadau	54
Argymhellion: Y Gronfa Dreftadaeth.....	58
Argymhellion: Y sector Treftadaeth	61
Atodiad A: Cyfrifo ffigurau cyrhaeddiad	63

Atodiad B: Cyrhaeddiad ar draws ardaloedd treftadaeth	66
Diolchiadau	67

Gwerthusiad o'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth (2024) by [inFocus Consulting Ltd](#) ar gyfer [Cronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol](#) wedi'i drwyddedu o dan [CC BY 4.0](#).

Rhagair

**Eilish McGuinness, Prif Weithredwr
Cronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol**

“Fel dosbarthwr y Loteri Genedlaethol a chyllidwr treftadaeth fwyaf y DU, ein gweledigaeth yw i dreftadaeth gael ei gwerthfawrogi, gofalu amdani, a’i chynnal i bawb, nawr ac yn y dyfodol. Mae menter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth wedi gwneud gwaith gwych o hyrwyddo’r weledigaeth honno drwy ei ffocws ar godi sgiliau digidol a hyder, ac, ynghyd ag arbenigwyr, sefydliadau, technolegau, a gwasanaethau, helpu sector treftadaeth amrywiol y DU i elwa ar fabwysiadu digidol.

Mae'r fenter wedi elwa o bartneriaeth gyda'r Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS), a gyfrannodd

£1M mewn Cymorth Grant i ymestyn gwaith y fenter ar arweinyddiaeth ddigidol a modelau busnes. Mae wedi bod yn fraind i mi weld dros fy hun y gwahaniaeth cadarnhaol y mae ein menter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth wedi'i wneud i'r sector dros y pedair blynedd diwethaf – cynyddu mynediad, cyrraedd cynulleidfaoedd newydd, a darparu llawer mwy o gyfleoedd i'r cyhoedd gyfrannu'n weithredol at ein treftadaeth gyffredin ac amrywiol yn y DU. Rydym wedi uwchsgilio miloedd o sefydliadau, ac wedi buddsoddi ar gyfer y tymor hwy yn y sefydliadau sy'n ffurfio ecosystem treftadaeth ddigidol y DU. Rwy'n falch bod y gwerthusiad hwn yn adlewyrchu effaith barhaus y fenter hon ar y sector treftadaeth.

Ers dechrau'r fenter ym mis Chwefror 2020, mae'r sector treftadaeth wedi bod trwy gyflymiad digynsail o ran mabwysiadu technoleg mewn ymateb i bandemig COVID-19. Rydym yn falch bod y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth wedi gallu cefnogi sefydliadau treftadaeth drwy hyn a chadw'r cyhoedd yn gysylltiedig â threftadaeth yn ystod y cyfnod heriol hwn. Yn benodol, rwyf am estyn fy nioch i'r 51 o sefydliadau partner a'n galluogodd i ddarparu cymorth uchel ei barch, yn gyson; i bensaer y fenter, Tom Steinberg; ac i

Josie Fraser sydd wedi goruchwylio'r datblygiad a'r ddarpariaeth dros y pedair blynedd diwethaf.

Mae ein gofynion cyllido hir sefydlog – sef bod adnoddau digidol a grëir gyda chyllid cyhoeddus ar gael, yn hygyrch ac yn agored – yn sicrhau'r gwerth mwyaf posibl o'n buddsoddiad. Mae'r fenter wedi creu cronfa bwysig o adnoddau Cymraeg a Saesneg sy'n dangos manteision y gofynion hyn, gan gynnwys offer I [ddeall anghenion sgiliau digidol y sector](#), i [sicrhau bod treftadaeth y DU yn hygyrch](#), i [ddiogelu casgliadau a chofnodion treftadaeth](#), ac i [ddarparu cyfleoedd ar gyfer mathau newydd o wirfoddoli a chyfranogiad](#).

Y llynedd fe wnaethom lansio ein strategaeth newydd, Treftadaeth 2033. Mae trawsnewid digidol, a'r datblygiad sgiliau sydd ei angen arno, yn parhau i fod yn hollbwysig ar gyfer gwireddu'r weledigaeth ar gyfer treftadaeth a nodir yn y strategaeth hon. Byddwn yn parhau i adeiladu ar yr enillion sylweddol i sector y DU sydd i'w gweld yn y gwerthusiad hwn, ac i groesawu ac ariannu prosiectau digidol.”

**Crynodeb Gweithredol:
Gwerthusiad o'r fenter Sgiliau
Digidol ar gyfer Treftadaeth**

inFocus

Cyflwyniad

Lansiodd Cronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol (y Gronfa Dreftadaeth) y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth gwerth £4.2 miliwn ym mis Chwefror 2020 i godi sgiliau digidol a hyder ar draws sector treftadaeth amrywiol y DU. Roedd yn mynd i'r afael â thri maes cymorth â blaenoriaeth a nodwyd drwy ymgynghori â'r sector:

- ▶ Meithrin gallu digidol ar gyfer sefydliadau bach sy'n cael eu harwain gan wirfoddolwyr ac sydd â hyder digidol isel
- ▶ Darparu hyfforddiant ar draws y sector a chyfleoedd dysgu ar-lein i sefydliadau bach a chanolig eu maint
- ▶ Cefnogi datblygiad strategaeth ddigidol ac arweinyddiaeth gan gynnwys o fewn sefydliadau mawr

Adeiladwyd ar y meysydd gwaith hyn ymhellach trwy ymchwil Refthrough i feincnodi agweddau a sgiliau digidol ar draws y sector treftadaeth, ochr yn ochr â meysydd o waith yn archwilio ffyrdd newydd o gydweithio a dulliau gwirfoddoli digidol.

Mae'r fenter yn cyflawni ymrwymiad y Gronfa Dreftadaeth i [Adroddiad Culture is Digital \(2018/19\)](#) Yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS). Mae hefyd yn cefnogi'r cyfrifoldeb sydd wedi'i amlinellu yng [Nghyfarwyddiadau Polisi Cronfa Dreftadaeth y Loteri \(2018\)](#) i:

“Cynyddu sgiliau digidol, gallu a'r defnydd o offer digidol, o fewn [y Gronfa Dreftadaeth] a'r sector treftadaeth, annog gwell casglu, defnyddio a rhannu deunydd treftadaeth ddigidol ac annog arloesi digidol.”

Yn 2023, cyflogwyd inFocus Consulting Ltd (inFocus) i gynnal gwerthusiad o'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, gan adlewyrchu'n ôl dros bedair blynedd y fenter. Daw'r gwerthusiad hwn i'r casgliad bod y Gronfa Dreftadaeth wedi symud ymlaen yn sylweddol bob un o'r canlyniadau a nodir yn y cyfeiriad polisi uchod, fel y'u dadansoddir ar draws y tudalennau canlynol.

Trosolwg o Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth

Trefnwyd menter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth ar draws pum maes gwaith a ddisgrifiwyd yn fanwl ar draws adran canfyddiadau'r adroddiad hwn:

1. Roedd capasiti digidol ar gyfer sefydliadau hyder isel yn cynnwys dau faes gwaith:

- ▶ **Codi Hyder Digidol**, gyda dau brosiect yn cael eu cynnal rhwng Chwefror 2020 a Hydref 2021
- ▶ **Cronfa Hyder Digidol**, gydag 20 o brosiectau wedi'u hariannu rhwng Mehefin 2020 a Medi 2023

2. Roedd hyfforddiant ar draws y sector a chyfleoedd dysgu ar-lein yn cynnwys dau faes gwaith:

- ▶ **Symud Digidol Ymlaen**, gyda thri phrosiect yn cael eu cynnal rhwng Chwefror 2020 a Rhagfyr 2022
- ▶ **Hwb Treftadaeth Ddigidol** yn parhau, yn cael ei lansio ym mis Ebrill 2022

3. Roedd strategaeth ddigidol a datblygu arweinyddiaeth yn cynnwys un llinyn o waith:

- ▶ **Arwain y sector**, gyda dau brosiect yn cael eu cynnal rhwng Rhagfyr 2019 a Rhagfyr 2022

4. Ymchwil ac ymgynghori: Roedd meincnodi'r sector yn cynnwys un llinyn o'r gwaith:

- ▶ **Arolwg ac adroddiad Agweddau Digidol a Sgiliau ar gyfer Treftadaeth (DASH)** gyda dwy fersiwn rhwng Ebrill a Hydref 2020 a Gorffennaf 2021 i Fawrth 2022

5. Roedd prosiectau carfan enghreifftiol, i sefydlu ffyrdd newydd o weithio gyda digidol yn cynnwys dau faes gwaith:

- ▶ **Treftadaeth Gysylltiedig** gydag wyth prosiect yn cael eu cynnal rhwng Ebrill 2021 a Thachwedd 2023
- ▶ **Gwirfoddoli Digidol**: gyda 17 o brosiectau yn cael eu cynnal rhwng Tachwedd 2021 a Thachwedd 2023.

Uchafbwyntiau cyrhaeddiad

- ▶ Mae'r fenter wedi cefnogi **53,000 o unigolion unigryw** sy'n gweithio, yn gwirfoddoli neu'n arwain y sector treftadaeth, o **6,400 o sefydliadau unigryw**.
- ▶ Roedd sefydliadau'n rhannu dysgu yn ganfyddiad cyffredin, sy'n golygu nad yw nifer yr unigolion sy'n ymgysylltu â'r fenter yn cael eu hadrodd yn ddigonol. Nid yw'r ffigur uchod yn cynnwys cyrhaeddiad ehangach llawer o'r prosiectau a wellodd ddulliau digidol o ganlyniad i'r fenter.
- ▶ Manteisiodd y cyfranogwyr ar o leiaf **242,000 o oriau** o gyfleoedd hyfforddi a datblygu o'r radd flaenaf a arweiniwyd gan **64 o sefydliadau cymorth ac arbenigwyr yn y sector treftadaeth**. Roedd oriau dysgu anghydamserol, hunan-arweiniol yn ychwanegol at y cyfanswm hwn.
- ▶ Cynhyrchwyd dros **880 o adnoddau** dysgu ar-lein, canllawiau a phecynnau cymorth hygyrch o safon uchel, sydd â thrwydded agored, o ansawdd uchel, Saesneg a Chymraeg, ac mae llawer ohonynt ar gael ar wefan dysgu ar-lein y fenter, yr [Hwb Treftadaeth Ddigidol](#).

Uchafbwyntiau effaith

Unigolion

Ar draws y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, dangosodd **85%** o brosiectau **gynnydd mewn sgiliau digidol a hyder** eu cyfranogwyr. Roedd hyn yn cynnwys datblygu sgiliau newydd penodol (e.e. digideiddio delweddau neu ddatblygu gwefannau), creu strategaethau digidol a bod yn fwy cyfforddus gydag arbrofi digidol.

Sefydliadau

- ▶ O'r sefydliadau hynny a gafodd grant bach, **cyflwynodd 90% gynnyrch, prosiect neu wasanaeth digidol a arweiniodd at ganlyniadau cadarnhaol** i unigolion, sefydliadau, neu'r sector, yn ogystal â datblygu sgiliau.
- ▶ **Yn y prosiect Arwain y Sector cyntaf, cynyddodd 100% o'r cyfranogwyr hyder** yn agwedd eu sefydliad at ddigidol a'u harweinyddiaeth/sgiliau digidol.
- ▶ **Yn y maes Codi Hyder Digidol, dywedodd 90% o'r cyfranogwyr eu bod yn bwriadu gweithredu**, neu eu

bod eisoes yn gweithredu o ganlyniad i hyfforddiant a chymorth digidol. Roedd hyn yn cynnwys camau gweithredu fel diweddarau gwefan neu greu casgliad digidol.

Sector treftadaeth ehangach

- ▶ Yn y carfannau Gwirfoddoli Digidol a Threftadaeth Gysylltiedig, dywedodd **86%** o sefydliadau eu bod wedi **cynyddu eu cyrhaeddiad i gynulleidfaoedd newydd**.
- ▶ **O'r grantiau bach a weinyddwyd, arweiniodd 43% at fwy o fynediad at ddeunydd treftadaeth** drwy uwchraddio gwefannau, datblygu deunyddiau cyfathrebu a marchnata, a digideiddio casgliadau.
- ▶ Mae menter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth wedi **datblygu ecosystem treftadaeth ddigidol y DU drwy fuddsoddi mewn** 64 o sefydliadau cymorth ac arbenigwyr i ddatblygu hyfforddiant sgiliau newydd, gwasanaethau cymorth ac adnoddau i helpu i godi hyder digidol ac aeddfedrwydd y sector.

Mapio yn erbyn Egwyddorion Buddsoddi Treftadaeth 2033

- I. Arbed Treftadaeth:** Darparu hyfforddiant i sefydliadau ar draws y sector i greu casgliadau ac adnoddau digidol newydd o ansawdd uchel. Cysylltu'r cyhoedd â threftadaeth trwy helpu i ddarparu asedau sydd ar gael, hygyrch ac agored. Cynyddu gwybodaeth am reoli asedau digidol ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Helpu sefydliadau i ddefnyddio digidol i gyfathrebu gwerth treftadaeth yn well.
- II. Diogelu'r amgylchedd:** Cyflwyno prosiectau casglu data sy'n cefnogi adferiad byd natur, gan gynnwys prosiectau gwyddoniaeth dinasyddion sy'n galluogi ymgysylltiad cyhoeddus torfol. Gwella sgiliau sefydliadau treftadaeth tir, môr a natur i ddefnyddio digidol yn effeithiol. Darparu hyfforddiant i gyflawni gwaith o bell a chydweithredol o ansawdd uchel i leihau ôl troed carbon pob prosiect.
- III. Cynhwysiant, mynediad, a chyfranogiad:** Hyfforddi sefydliadau treftadaeth i wneud defnydd o ddigidol i gyrraedd cynulleidfaoedd newydd, meithrin cymunedau ar-lein, a darparu cyfleoedd hyblyg i gyfrannu at dreftadaeth ac ymgysylltu â hi. Darparu canllawiau diogelwch a diogeledd ar-lein. Buddsoddi mewn hyfforddiant a chymorth hygyrchedd, gan gynnwys pecyn offer meincnodi hygyrchedd a chynhwysiant. Cynyddu cyfranogiad treftadaeth trwy gynyddu nifer y digwyddiadau a gweithgareddau treftadaeth ar-lein diogel, rhad ac am ddim.
- IV. Cynaliadwyedd sefydliadol:** Cefnogi'r gwaith o greu dros 880 o adnoddau sgiliau digidol trwyddedig uchel eu sgôr y gellir eu hailddefnyddio a'u hailfodelu am ddim. Cefnogi sefydliadau i wneud defnydd mwy effeithiol a dylanwadol o ddigidol i gyflawni eu nodau, eu gwerthoedd a'u harferion. Galluogi arweinwyr y sector treftadaeth ac aelodau bwrdd i drawsnewid eu sefydliadau yn ddigidol. Cefnogi datblygiad modelau a phrosesau busnes digidol newydd. Cynyddu gallu sefydliadol a chynaliadwyedd – gan gynnwys drwy greu cyfleoedd gwirfoddoli digidol newydd.

Argymhellion ar gyfer y Gronfa Dreftadaeth yn ymwneud â chynllun y Fenter Strategol

Cynlluniwyd y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth i wneud defnydd strategol o Grantiau Treftadaeth i helpu'r sector i elwa ar y defnydd effeithiol a dylanwadol o ddigidol. Mae'r canlyniadau a'r hyn a ddysgwyd o'r fenter yn awgrymu amrywiaeth o ffyrdd y gallai'r strategaeth 10 mlynedd newydd, [Treftadaeth 2033](#), elwa ar wersi a ddysgwyd:

- ▶ Datblygu **theori newid** ar ddechrau'r fenter i helpu rhanddeiliaid i fod ar yr un dudalen â therminoleg a deall sut mae meysydd gwaith yn cyd-fynd â'i gilydd.
- ▶ Darparu **mwy o gyfleoedd ar gyfer rhyngweithio** ar draws meysydd gwaith o fewn menter (e.e. cyfarfodydd mwy rheolaidd rhwng arweinwyr menter) i gefnogi dysgu a chydweithredu ar y cyd.
- ▶ Dod â **phartner gwerthuso i mewn ar ddechrau mentrau** i sefydlu mesurau data cyffredin y gellir eu

casglu ar draws gwahanol fathau a meintiau o brosiectau, er mwyn olrhain a dangos effaith yn fwy effeithlon.

- ▶ Cynllunio gweithgareddau sy'n diwallu anghenion gwahanol gynulleidfaoedd fel rhan o **ddull traws-sector** sy'n cydnabod bod angen ymagwedd amrywiol a hyblyg ar gyfer y gwahanol fathau a meintiau o sefydliadau treftadaeth ledled y DU.
- ▶ Sicrhau bod arbenigedd sy'n ymwneud â'r fenter ar gael trwy **Gofrestr Gwasanaethau Cymorth (RoSS)** y sefydliadau. Roedd cael cronfa o ymgynghorwyr ag arbenigedd technegol perthnasol yn galluogi prosiectau a oedd yn wynebu heriau i gael cymorth a chynngor perthnasol yn gyflym. Er enghraifft, gyda materion hawlfraint cymhleth yn deillio o gasgliadau digidol.
- ▶ Defnyddiwyd arbenigwyr RoSS digidol arbenigol hefyd i ddarparu **datrys problemau rheng flaen a chefnogi cydweithredu** ar draws grwpiau o brosiectau. Roedd y cymorth hwn yn cael ei werthfawrogi'n fawr gan y rhai a fyddai fel arall wedi colli cyfleoedd i elwa ar wybodaeth prosiectau eraill.

Argymhellion ar gyfer y sector treftadaeth ehangach

- ▶ Mae recriwtio a chefnogi arweinwyr ac aelodau bwrdd sy'n hyderus yn ddigidol yn debygol o fod yn ffordd effeithiol o helpu'r sector i flaenoriaethu trawsnewid digidol. Mae tystiolaeth o **alw ac angen parhaus am hyfforddiant sgiliau digidol**. Mae sefydliadau yn dyfynnu amser, gallu, adnoddau, a mynediad at arbenigedd fel rhwystrau i roi ffyrdd digidol o weithio ar waith.
- ▶ Gallai sefydlu '**fforwm cyllidwyr digidol**' newydd helpu i rannu arferion a chynyddu gwerth adnoddau ledled y DU, er enghraifft drwy gynyddu ymwybyddiaeth o'r adnoddau a grëwyd gan y Fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth a chan gyllidwyr eraill. Gallai hyn ganolbwyntio ar ddigidol neu ar sicrhau bod digidol yn cael ei gynrychioli mewn fforwm cyllidwyr sy'n canolbwyntio ar bynciau ehangach.
- ▶ O ystyried bod mwyafrif y sefydliadau treftadaeth yn cael eu harwain gan wirfoddolwyr, yn ficro neu'n fach, mae dangosyddion hyfforddi sy'n cefnogi defnydd cost isel o dechnoleg ac sy'n cefnogi aeddfedrwydd digidol yn

hollbwysig. Fodd bynnag, **bydd buddsoddi a datblygu ecosystem ehangach y sector treftadaeth** o arbenigwyr, sefydliadau, gwasanaethau a llwyfannau yn hanfodol i wreiddio, cynnal a thyfu sgiliau digidol a hyder dros amser.

**Adroddiad Llawn:
Gwerthusiad o'r fenter Sgiliau
Digidol ar gyfer Treftadaeth**

Cefndir

Lansiodd Cronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth ym mis Chwefror 2020 i godi sgiliau digidol a hyder ar draws sector treftadaeth amrywiol y DU.

Yn wreiddiol, ymrwymodd y Gronfa Dreftadaeth i gefnogi'r sector i feithrin gallu digidol drwy ymgyrch dwy flynedd gwerth £1 miliwn ar ôl gweithio gyda'r Adran dros Ddiwylliant, Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS) i ddatblygu'r papur ['Culture Is Digital' paper ym mis Mawrth 2018](#). Oherwydd y galw yn y sector, yn enwedig yn ystod cyfnodau clo Covid-19, a chanlyniadau cadarnhaol o'r meysydd gwaith cyntaf, cynyddodd y buddsoddiad a wnaed drwy'r fenter i £4.2 miliwn dros gyfnod o bedair blynedd (a ddaeth i ben ym mis Ionawr 2024). Roedd hyn yn cynnwys £1 miliwn ychwanegol gan yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, rhan o'r [Gronfa Adfer Diwylliant ar gyfer Treftadaeth ehangach gwerth £92 miliwn](#).

Daeth hyn yn fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, o ganlyniad i broses ddylunio ar y cyd ledled y DU gyda

sefydliadau ar draws y sector treftadaeth. Yn wreiddiol, nododd y fenter dri maes blaenoriaeth digidol:

- ▶ **Codi hyder** – cefnogi sefydliadau, yn enwedig grwpiau bach a grwpiau a arweinir gan wirfoddolwyr, sydd â lefelau is o brofiad digidol a hyder
- ▶ **Symud ymlaen â digidol** – hyfforddiant a chymorth i sefydliadau bach a chanolig sydd am wella meysydd o'u harfer digidol, gan gynnwys sefydlu hwb dysgu ar-lein
- ▶ **Arwain y sector** – cefnogi uwch arweinwyr, yn enwedig o sefydliadau mawr, i ddeall a chynllunio ar gyfer trawsnewid digidol

Yn fuan ar ôl lansio'r fenter, comisiynwyd yr **arolwg Agweddau Digidol a Sgiliau ar gyfer Treftadaeth (DASH)** cyntaf i ddarparu data sgiliau digidol meincnod ar gyfer y sector, i brofi effeithiolrwydd gweithgareddau, ac i ddarparu data sy'n seiliedig ar dystiolaeth i lywio'r gwaith o lunio polisïau digidol a buddsoddiad. Roedd amseriad yr arolwg yn golygu y gallai tîm y Gronfa Dreftadaeth ei ddefnyddio fel offeryn ymgynghori i nodi anghenion sgiliau digidol allweddol y sector o ganlyniad i bandemig Covid-19.

Cynhaliwyd arolwg DASH eto yn 2021. Nododd yr arolwg fod angen a chyfle i'r Gronfa Dreftadaeth gefnogi **ffyrdd newydd o weithio'n ddigidol**, yn benodol, y defnydd o dechnoleg ar gyfer arfer cydweithredol a gwirfoddoli digidol. Estynnwyd hyfforddiant ar-lein a'r ganolfan ddysgu ar-lein hefyd i gynnwys cymorth ar gyfer arweinyddiaeth ddigidol, menter a strategaeth.

At ddibenion y gwerthusiad hwn, mae'r fenter pedair blynedd estynedig Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth wedi'i rhannu ar draws pum maes gwaith:

- I. Adeiladu gallu digidol mewn sefydliadau isel eu hyder
- II. Hyfforddiant sector cyfan a chyfleoedd dysgu ar-lein
- III. Strategaeth ddigidol a datblygu arweinyddiaeth
- IV. Ymchwil ac ymgynghori: meincnodi'r sector
- V. Prosiectau carfan enghreifftiol, gan ymgorffori ffyrdd newydd o weithio gyda digidol

Roedd y 71 o brosiectau sy'n rhan o'r meysydd hyn ([fel y gwelir yn y canllaw ar dudalen 6](#)) yn amrywio o gyrsiau ar-lein byr a sesiynau cymorth i brosiectau hyfforddi blwyddyn o hyd. Cafodd y prosiectau eu harwain gan **64 o sefydliadau cymorth** ac arbenigwyr ar draws y sector treftadaeth.

Ffenestr wydr lliw o Amgueddfa Richard Jefferies. Bu'r amgueddfa'n cymryd rhan yn y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth drwy'r Labordy Treftadaeth Ddigidol (Ffynhonnell: Canolfan Treftadaeth Ddigidol)

Y Gwerthusiad

Pwrpas

Ym mis Mai 2023, penodwyd inFocus Consulting Ltd (inFocus) i werthuso'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, a arweiniodd at yr adroddiad terfynol hwn ym mis Chwefror 2024.

Nod y gwerthusiad oedd archwilio i ba raddau yr oedd y fenter yn cyflawni'r cyfeiriad polisi yng [Nghyfarwyddiadau Polisi Cronfa Dreftadaeth y Loteri \(2018\)](#), trwy archwilio cyrhaeddiad, effaith a dysgu o'r fenter.

“Cynyddu sgiliau digidol, gallu a'r defnydd o offer digidol, o fewn [y Gronfa Dreftadaeth] a'r sector treftadaeth, annog gwell casglu, defnyddio a rhannu deunydd treftadaeth ddigidol ac annog arloesedd digidol.” Rhif blaenoriaeth. 17, Cyfarwyddiadau Polisi Cronfa Dreftadaeth y Loteri (2018)

Amcanion y gwerthusiad

- ▶ Deall effaith yr ymgyrchoedd digidol a chyllid a'r gwerth a ychwanegir gan y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth o ran meithrin sgiliau digidol a hyder ar draws y sector treftadaeth/diwylliant.
- ▶ Roedd hyn yn cynnwys archwilio canlyniadau penodol y fenter, a'r gwersi allweddol a ddysgwyd, ar draws y pum maes cymorth i sefydliadau treftadaeth a ddangosir ar dudalen 14.

Methodoleg

Roedd y fethodoleg werthuso yn cynnwys y dulliau canlynol:

- ▶ [Dull cynaeafu](#) canlyniadau sy'n adolygu'r dystiolaeth bresennol o ddeilliannau a dysgu ar draws adroddiadau monitro a gwerthuso ers dechrau'r fenter ac yn pennu i ba raddau y cyfrannodd menter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth at hyn. Cyfunodd y cynaeafu canlyniadau â [dull Gwerthusiad Realidd](#) a archwiliodd y cyd-destun ehangach

a'r mecanweithiau lle mae'r gwahanol brosiectau Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth yn cyfrannu at y canlyniadau a nodwyd.

“Datblygodd Pawson a Tilley (1997) y dull gwerthuso realaidd cyntaf, er bod dehongliadau eraill wedi cael eu datblygu ers hynny. Dadleuodd Pawson a Tilley, er mwyn bod yn ddefnyddiol i'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau, fod angen i werthusiadau nodi 'beth sy'n gweithio o dan ba amgylchiadau ac i bwy?', yn hytrach na dim ond 'ydi o'n gweithio?'”Gwerthusiad realaidd, Betterevaluation.org

- Ychwanegwyd at y dadansoddiad trwy gasglu data cynradd gan inFocus yn dilyn [dull Gwerthuso Dull Cymysg](#) sy'n cyfuno data meintiol ac ansoddol o arolygon ar-lein, cyfweiliadau a gweithdai dysgu. Roedd defnyddio dulliau casglu data ansoddol yn bennaf wedi helpu i archwilio'r dysgu o'r dogfennau gwerthuso presennol yn fanylach.

Mae'r gwerthusiad hwn yn adeiladu ar adroddiad adolygu mewnol a gynhaliwyd ar ddiwedd ail flwyddyn y fenter yn 2022 gan Frankly, Green + Webb, a chanlyniadau'r arolygon DASH a gynhaliwyd yn 2020 a 2021, a ddyluniwyd ac a reolir gan Timmus Ltd a'r Gynghrair Treftadaeth. Nododd ymchwil DASH

fod y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth yn cael mwy o effaith ar sgiliau digidol, hyder a chymhelliant ymatebwyr a oedd wedi defnyddio'r fenter (o gymharu â'r rhai nad oeddent wedi manteisio ar y fenter), ond roedd yn anos canfod achosiaeth uniongyrchol:

“Ni allwn ragdybio achosiaeth yma, yn enwedig oherwydd bod unigolion a ddefnyddiodd hyfforddiant Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth yn fwy cymhellol i ddefnyddio digidol na'r sampl gyffredinol. Wedi dweud hynny, mae'r cymorth targedig hwn – a ddarparwyd mewn ymateb i anghenion a nodwyd gan DASH yn 2020 – wedi'i ddefnyddio gan y rhai yn y sector ac mae'n ymddangos ei fod wedi chwarae rhywfaint o ran mewn gwella hyder a gallu.” Canlyniadau Arolwg DASH 2021

Cyfyngiadau

- Er bod digon o dystiolaeth ar draws y meysydd gwaith i ddod i gasgliadau yn yr adroddiad hwn, roedd y cyfyngiadau a oedd yn effeithio ar y gwerthusiad yn cynnwys:

- ▶ Wrth i brosiectau gael eu gwerthuso'n unigol, mewn rhai achosion gan sefydliadau â chapasiti ac arbenigedd cyfyngedig, roedd ansawdd y data a oedd ar gael ar draws ffrydiau gwaith yn amrywio'n sylweddol. Roedd hyn yn amrywio o werthusiadau a oedd yn defnyddio dulliau cymysg ac arolygon cyn-ôl gyda meintiau sampl cynrychioliadol, i adroddiadau heb lawer o fanylion am ganlyniadau neu'r dull gwerthuso a ddefnyddiwyd.
- ▶ Casglwyd data ar gysyniadau tebyg, megis sgiliau digidol a hyder, mewn gwahanol ffyrdd gan ddefnyddio gwahanol fesurau ar draws gwahanol feysydd gwaith. Roedd hyn yn gwneud cydgrynhoi data ar lefel menter yn fwy heriol, a oedd yn rhannol yn ffactor o amrywiaeth y sgiliau digidol a gefnogwyd gan fentrau. Fodd bynnag, mewn llawer o achosion roedd amrywiaeth o ddisgrifiadau ar gyfer cysyniadau tebyg y gellid bod wedi mynd i'r afael â hwy trwy ddamcaniaeth newid gyffredin (a therminoleg safonol) ar ddechrau'r prosiect.
- ▶ Roedd meintiau samplau ar gyfer yr arolwg dilynol yn 2023 yn isel yn y rhan fwyaf o achosion, yn rhannol oherwydd yr amser a oedd wedi mynd heibio ers cwblhau'r prosiect a gallu sefydliadau llai i gymryd rhan.

Roedd carfan Arwain y Sector, a oedd yn canolbwyntio ar sefydliadau mwy, yn eithriad, gyda 56% o'r cyfranogwyr yn ymateb.

Model 3D: darn o grochenwaith o fwg Ffarwel gan longddrylliad Iarll y Fenni. Delwedd trwy garedigrwydd Amgueddfa Portland©. (Ffynhonnell: [Canolfan Treftadaeth Ddigidol](#)).

Cyrhaeddiad ac ymgysylltiad

53,218

Ymgysylltwyd ag unigolion unigryw ar draws y sector treftadaeth yn uniongyrchol trwy Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth.

6,431

Ymgysylltwyd â sefydliadau treftadaeth unigryw yn uniongyrchol drwy brosiectau Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth.

Roedd sefydliadau wedi'u gwasgaru'n dda ar draws y [6 ardal treftadaeth a gefnogir](#) gan y Gronfa Dreftadaeth, fel y dangosir yn [Atodiad B](#)

Nid yw'r naill na'r llall o'r amcangyfrifon uchod ar gyfer unigolion a sefydliadau yn cynnwys y cyrhaeddiad ac ymgysylltiad cynyddol a adroddwyd gan lawer o sefydliadau treftadaeth o ganlyniad i rannu'r hyn a ddysgwyd o'r fenter, a/neu wella cynnyrch digidol a chreu gwasanaethau sy'n cyrraedd mwy o unigolion. Er enghraifft, trwy raeadru hyfforddiant yn fewnol, datblygu gwefan newydd sy'n cynyddu cyrhaeddiad y sefydliad, neu gynyddu ymgysylltiad cyfryngau cymdeithasol.

74,977

Presenoldeb ar draws y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer

Treftadaeth: mae hyn yn cynnwys gweithgareddau a gyflwynir yn uniongyrchol drwy gyllid Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth. Mae'n cynnwys cyfranogwyr sy'n mynychu gweithgareddau sawl gwaith.

242,922

Oriau cydamserol (amser real) o gyfleoedd hyfforddi a datblygu o'r radd flaenaf y mae unigolion ar draws y sector treftadaeth yn eu defnyddio. Nid yw rhannu sefydliadol ac oriau dysgu anghydamserol, hunan-arweiniol wedi'u cynnwys yn y ffigur hwn.

Dros 880

Cynhyrchwyd adnoddau a chanllawiau dysgu Cymraeg a Saesneg o safon uchel, â thrwydded agored, hygrych, gan gynnwys yr [Hwb Treftadaeth Ddigidol](#). Ceir rhagor o fanylion am sut y cyfrifwyd y ffigurau cyrhaeddiad uchod yn Atodiad A.

Canfyddiadau

Mae'r adran hon yn cynnwys canfyddiadau manwl ar gyrhaeddiad, effaith, a dysgu ar draws y pum maes gwaith ar gyfer y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth:

1. Gallu digidol ar gyfer sefydliadau hyder isel
2. Hyfforddiant sector cyfan a chyfleoedd dysgu ar-lein
3. Strategaeth ddigidol a datblygu arweinyddiaeth
4. Ymchwil ac ymgynghori: meincnodi'r sector
5. Prosiectau carfan enghreifftiol, er mwyn sefydlu ffyrdd newydd o weithio gyda digidol

Y panel agoriadol yn yr Amgueddfa Brydeinig ar gyfer Digwyddiad 'Myfyrio, Rhannu, Ysbrydoli' Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth (Ffynhonnell: [Digital Heritage Hub](#)).

1. Capasiti digidol ar gyfer sefydliadau hyder isel

Codi Hyder Digidol

Cam 1 – Chwefror i Ebrill 2020

Cam 2 – Ebrill i Hydref 2021

Yn cael ei redeg gan bedwar ymgynghorydd RoSS digidol

Rhannwyd y maes gwaith yn ddau gyfnod. Roedd y cyntaf yn cynnwys ymchwil desg i'r adnoddau a'r cymorth sydd ar gael ar hyn o bryd i sefydliadau treftadaeth â hyder digidol isel. Roedd yr ail gam yn cynnwys desg gymorth 'camau cyntaf mewn technoleg' o dri mis yn ystod haf 2021 i gefnogi 28 o sefydliadau bach a gwirfoddol gyda lefelau isel o sgiliau digidol a hyder ar draws y sector treftadaeth. Canolbwyntiodd sefydliadau yn bennaf ar dreftadaeth gymunedol (40%), ac yna diwylliannau/atgofion (19%), ac ardaloedd/adeiladau/henebion (19%). Roedd y prosiect yn cynnwys cyngor, cyfeirio at adnoddau, a sesiynau hyfforddi un-i-un a grwpiau bach gan ymgynghorwyr Cofrestr Ddigidol Gwasanaethau Cymorth (RoSS) y Gronfa Dreftadaeth sy'n darparu cymorth i grantïon.

Cronfa Hyder Digidol

Mehefin 2020 i Medi 2023

Cefnogodd y Gronfa Dreftadaeth 22 o sefydliadau i gyflwyno prosiect digidol (neu brosiect ag elfen ddigidol) trwy grantiau mentora o £10,000 a £2,500 gan ymgynghorwyr RoSS. Diben y maes hwn o waith oedd cefnogi sefydliadau â hyder digidol isel i feithrin eu gwybodaeth a'u defnydd o dechnolegau digidol trwy gyflawni prosiectau ymarferol, er enghraifft, trwy greu gwefan neu ddatblygu deunyddiau marchnata digidol.

Fel y disgrifir yn nes ymlaen yn yr adran hon, effeithiwyd yn sylweddol ar y Gronfa Hyder Digidol gan bandemig Covid-19. Roedd yn rhaid i lawer o brosiectau y bwriadwyd eu cyflawni o fewn cymunedau gael eu cyflwyno ar-lein, gan ychwanegu cromlin ddysgu serth ar gyfer sefydliadau a gymerodd ran.

Effaith

Mae'r canfyddiadau yn yr adran hon yn deillio o dair ffynhonnell: adroddiadau gwerthuso a gwblhawyd gan ymgynghorwyr RoSS Digidol, adroddiadau a gyflwynwyd gan sefydliadau sy'n cymryd rhan yn y Gronfa Hyder Digidol, ac arolwg gwerthuso dilynol a gwblhawyd gan bum sefydliad yn 2023.

Effaith ar unigolion

Dyweddodd y ddau sefydliad ac ymgynghorwyr RoSS fod unigolion sy'n cymryd rhan yn y Gronfa Hyder Digidol wedi cynyddu eu **gwybodaeth a'u hyder mewn sgiliau digidol**, gan gynnwys hawlfraint a thrwyddedu agored, dysgu sut i ddefnyddio offer a phrosesau digidol, deall opsiynau digidol, a dod yn fwy hyderus wrth adnabod bylchau mewn sgiliau digidol ynddynt eu hunain a'u sefydliadau.

Roedd yn anos mesur effaith cymorth o'r maes Codi Hyder Digidol gan fod llai o ddata ar gael, er bod ymateb defnyddwyr i'r gwasanaeth yn arbennig o gadarnhaol, gyda **90% yn 'fodlon iawn' â'r cyngor a dderbyniwyd:**

“Gwasanaeth defnyddiol iawn. Ar ôl gwneud llawer o ddarllen o gwmpas y maes penodol hwn a mynychu gweithdai amrywiol, roedd yn ddefnyddiol iawn cael rhywfaint o amser un-i-un gydag arbenigwr.” Cyfranogwr yn y maes Codi Hyder Digidol

Effaith ar sefydliadau

Roedd tystiolaeth hefyd o ystod o ganlyniadau hirdymor o'r ddau faes gwaith, gan gynnwys digidol yn dod yn rhan o gynllunio strategol, datblygu polisiau cyfryngau digidol a chymdeithasol, cyfleoedd ariannu newydd, a chyfleoedd ar gyfer prosiectau digidol yn y dyfodol.

Mewn ymateb i arolwg 2023, roedd pob un o'r pum sefydliad o'r Gronfa Hyder Digidol yn dal i redeg eu cynnyrch neu wasanaeth digidol, a dywedodd pob un eu bod yn parhau i fod yn gynaliadwy. Roedd pob un yn rhannu'r hyn a ddysgwyd o'u prosiectau gyda'u sefydliad ac yn adrodd am fwy o sgiliau digidol:

“Galluogodd y prosiect i ni ddechrau'r broses o gynnig ymgysylltu digidol ar ein gwefan, rydym wedi bwrw ymlaen

â hyn ers hynny i gynnwys mwy o gynnwys ac rydym yn fwy hyderus yn ein gallu i wneud hynny.” Cyfranogwr yn y Gronfa Hyder Digidol

Dywedodd y rhan fwyaf o sefydliadau sy'n ymwneud â'r Gronfa Hyder Digidol hefyd fod mwy o gydweithio â sefydliadau eraill o ganlyniad i'w prosiectau:

“Bydd hyder digidol cynyddol y tîm curadurol yn caniatáu i bartneriaethau allanol cryfach ac arloesol gael eu datblygu. Bydd y sefydliad wedyn yn darparu ystod ehangach o brosiectau wrth symud ymlaen, gan gael mynediad at gyllid allanol a datblygu ffrydiau refeniw newydd.” Adroddiad ymgynghorwyr RoSS ar y Gronfa Hyder Digidol.

Yn y maes Codi Hyder Digidol, roedd 90% o'r sefydliadau a ymatebodd i'r arolwg adborth yn 'debygol iawn' o roi cyngor a dderbyniwyd ar waith (a oedd yn ymdrin â phynciau megis trefnu casgliadau ac archifau, codi arian a datblygu gwefan sylfaenol).

Effaith ar y sector treftadaeth ehangach

Er gwaethaf heriau effeithiau pandemig Covid-19 ac effaith cyfyngiadau clo ar gapasiti cyffredinol staff a gwirfoddolwyr, dywedodd y rhan fwyaf o sefydliadau a gymerodd ran yn y Gronfa Hyder Digidol eu bod wedi cyflawni prosiectau digidol a arweiniodd at fanteision lluosog yn llwyddiannus. Roedd hyn yn cynnwys mwy o gyrhaeddiad i gynulleidfaoedd newydd yn y sector treftadaeth (yn enwedig cynulleidfaoedd iau), gwell hygyrchedd (er enghraifft, trwy ddatblygu gwefannau), a chreu casgliadau/archifau digidol i gadw a rhannu adnoddau treftadaeth digidol.

“Mae'r cymorth gan ymgynghorydd wedi'i gwblhau. Fe'n galluogodd ni, ynghyd â chyllid gan yr Archifau Cenedlaethol, i roi llwyfan digidol ar brawf (gan ddefnyddio'r manylebau a chyngor metadata gan yr ymgynghorydd cronfa ddigidol), gyda dau gasgliad.” Cyfranogwr yn y Gronfa Hyder Digidol yn 2023

Dysgu allweddol

Cefnogaeth a mentora gan ymgynghorwyr digidol trydydd parti

Ar y cyfan, roedd y sefydliadau a gymerodd ran yn gwerthfawrogi'r cymorth a ddarparwyd ar draws y ddau faes gwaith, gan nodi hyn fel ffactor a gyfrannodd at y canlyniadau yn yr adran flaenorol. Fodd bynnag, nododd rhai diffyg eglurder ynghylch rôl y mentor, a chyfyngiadau'r hyn y gellid ei gyflawni gyda'u cymorth. Ar gyfer tîm y Gronfa Dreftadaeth, mae'n bosibl bod cylchdroi'r gwahanol aelodau o staff sy'n mynychu'r sesiynau hyn wedi cael effaith ar ddealltwriaeth o'r broses.

Ffactorau sy'n effeithio ar gyflenwi

- ▶ Cyflwynodd Covid-19 heriau ym mhob rhan o'r Gronfa Hyder Digidol (ar gyfer sefydliadau treftadaeth ac ymgynghorwyr), gan gynnwys lleihau capasiti. Fodd bynnag, roedd rhai manteision i sefydliadau a oedd yn teimlo bod yr angen i symud ar-lein i gefnogi cyfranogwyr yn ysgogi'r angen am atebion digidol.

- ▶ Canfu Ymgynghorwyr RoSS fod trosiant staff yn y Gronfa Dreftadaeth yn ystod y ddau llynyn o waith yn effeithio ar y gwaith o sefydlu a chymorth parhaus i ymgynghorwyr. Arweiniodd hyn at y Gronfa Dreftadaeth yn cydnabod pwysigrwydd cysondeb a chefnogaeth a phenodi dau ymgynghorydd canolog i gydgyssylltu'r ffrydiau gwaith Treftadaeth Gysylltiedig a Gwirfoddoli Digidol.
- ▶ Yn gyffredinol, i sefydliadau sy'n aml yn cael eu harwain gan un person neu wirfoddolwyr, roedd dod o hyd i'r amser i ymgysylltu â phrosiectau yn y maes hwn o waith yn her sylweddol, yn enwedig yn ystod cyfyngiadau clo Covid-19. Roedd y cymorth yn targedu grwpiau ac unigolion nad oeddent yn hyderus wrth ddefnyddio offer a llwyfannau digidol, ond roedd cyfyngiadau clo yn golygu mai dim ond ar-lein y gellid darparu'r cymorth hwn. Roedd amseriad y Gronfa Codi Hyder Digidol (dros gyfnod y gwyliau) hefyd yn ymestyn argaeledd/capasiti.

Strwythur gwerthuso

Roedd y gwerthuso ar draws y ddau faes yn anghyson gyda lefelau amrywiol o fanylder ac ansawdd mewn adroddiadau. Yn rhannol, roedd hyn oherwydd gallu sefydliadau bach a

sefydliadau a arweinir gan wirfoddolwyr. Mae'r Gronfa Dreftadaeth yn darparu canllawiau gwerthuso ond mae'n cydnabod bod amrywiaeth y prosiectau a'r sefydliadau y mae'n eu hariannu yn golygu y dylai dull ac allbynnau gwerthusiadau gael eu teilwra i'r prosiect. Yn yr adroddiad trosolwg mewnol o'r Gronfa Hyder Digidol ym mis Mawrth 2023, argymhellodd y gwerthuswr y dylid defnyddio astudiaethau achos ar y cam ymgeisio, gydag enghreifftiau o allbynnau a chanlyniadau, a sesiwn friffio ar fwrdd y mentoriaid a'r grantïon i nodi allbynnau posibl a metrigau.

Ymgorfforwyd canllawiau gwerthuso ychwanegol mewn meysydd gwaith dilynol, gyda chanllawiau ac enghreifftiau o dablau adrodd ar ddata yn cael eu darparu mewn sesiynau briffio cychwyn, a'r gofyniad i grantïon gyflwyno adroddiadau ymgysylltu data chwarterol drwy gyflawni prosiectau.

Sbotolau ar...Ymddiriedolaeth Ffatri Iâ Great Grimsby

Trwy'r **Gronfa Hyder Digidol**, gweithiodd Ymddiriedolaeth Ffatri Iâ Great Grimsby gyda mentor digidol, awdur proffesiynol, a datblygwyr gwe i greu gwefan yn 2021 sy'n dwyn ynghyd wybodaeth am y dreftadaeth, gweithgaredd busnes cyfredol, a chyfleoedd sy'n bodoli yn ardal Kasbah yn Nociâu Grimsby.

Roedd y broses yn cefnogi'r Ymddiriedolaeth i feddwl mewn ffordd ymarferol iawn am bwy yw eu cynulleidfa, sut i ddenu a chadw'r gynulleidfa honno, sut i ddewis a chyfathrebu gwybodaeth, pa gyfryngau digidol i'w hosgoi at eu diben penodol, a sut bydd gan eu gwefan effaith ar eu huchelgais i gyrraedd màs critigol o feddiannaeth yn y Kasbah.

Gan adlewyrchu'n ôl ar y prosiect ar ddiwedd 2023, canfu'r Ymddiriedolaeth fod y wefan yn dal i fod yn gynaliadwy, gyda gwirfoddolwyr yn gwneud gwaith golygu a diweddarau. Maen staff hefyd wedi darganfod bod y wefan wedi dod â phobl at ei gilydd: "Ein nod oedd sefydlu a hysbysebu cymuned, ac rydyn ni wedi dod â phobl at ei gilydd trwy'r wefan".

Delwedd: Y Kasbah yn edrych tua'r gogledd yn 1937. © Historic England Archive (Ffynhonnell: Gwefan Kasbah Grimsby)

2. Hyfforddiant ar draws y sector a chyfleoedd dysgu ar-lein

Symud Digidol Ymlaen

Cefnogodd tri phrosiect sefydliadau treftadaeth bach a chanolig a oedd yn ceisio datblygu eu galluoedd digidol:

► Prosiect 1: Labordy Treftadaeth Ddigidol

Chwefror 2020 i Medi 2021

Yn cael ei redeg gan Gymdeithas Marchnata'r Celfyddydau mewn partneriaeth â Arts Fundraising & Philanthropy, One Further, a'r Ymddiriedolaeth Casgliadau

Cefnogwyd chwe deg o sefydliadau i ddatblygu eu potensial digidol trwy academi ar-lein bwrpasol, gweithdai strwythuredig, a chymorth mentoriaid. Roedd gweithdai ar-lein yn galluogi cyfranogwyr i ddewis pynciau perthnasol gan gynnwys codi arian, marchnata digidol, ymgysylltu â chynulleidfaedd, rheoli casgliadau, a digideiddio. At ei gilydd, cyrhaeddodd y prosiect 1,353 o bobl a 1,061 o sefydliadau o bob rhan o'r sector treftadaeth.

► Prosiect 2: Treftadaeth Ddigidol

Mawrth 2021 i Dachwedd 2022

Yn cael ei redeg gan y Gynghrair Treftadaeth, mewn partneriaeth â Media Trust, Charity Digital, Naomi Korn Associates, a DOT PROJECT

Cefnogaeth ddigidol am ddim trwy ddiwrnodau rhithwir, gweminarau, dosbarthiadau meistr, a chanllawiau digidol. Roedd y digwyddiadau a'r adnoddau'n cwmpasu pedair ffrwd waith (strategaeth ddigidol, cyfathrebu digidol, hawliau digidol, a thechnoleg ddigidol) a fynychwyd yn fyw gan 2,796 o gyfranogwyr unigryw o 1,090 o sefydliadau unigryw, gyda 117,678 o ymweliadau â thudalennau, a 3,993 o arweinyfrau digidol i'w lawrlwytho.

► Prosiect 3: Academi Ddigidol Treftadaeth

Mawrth 2021 i Rhagfyr 2022

Yn cael ei redeg gan Yr Heritage Alliance, Media Trust, Charity Digital, a Naomi Korn Associates

Gyda chymorth o £250,000 gan yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (rhan o'r £1 miliwn ychwanegol ar gyfer y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth o'r

Gronfa Adfer Diwylliannau ar gyfer Treftadaeth ehangach gwerth £92 miliwn) darparodd y prosiect hyfforddiant a chymorth sgiliau digidol am ddim gyda ffocws ar arloesi digidol ac entrepreneuriaeth a gyrhaeddodd 655 o unigolion o 535 o sefydliadau treftadaeth, gyda hyfforddiant yn canolbwyntio ar ddwy brif thema, sef “Creu Cynllun ar gyfer Digidol” a “Dylunio Gwasanaethau Digidol”.

Hwb Treftadaeth Ddigidol

Lansiwyd yr [Hwb Treftadaeth Ddigidol](#) a ariennir yn rhannol gan DCMS ym mis Ebrill 2022 i ateb 100 o gwestiynau digidol ar draws pedair thema: ymgysylltu digidol, cynnwys digidol, arweinyddiaeth ddigidol, a chynllunio digidol. Ym mis Ionawr 2023 derbyniodd Cymdeithas Marchnata'r Celfyddydau estyniad i'r prosiect i ehangu'r ganolfan i ymgorffori adnoddau a gynhyrchwyd o bob rhan o'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth. Roedd y cyllid hefyd yn cynnwys y digwyddiad 'Myfyrio, Rhannu, Ysbrydoli' a ddisgrifir yn ddiweddarach yn yr adran hon.

Erbyn Rhagfyr 2023, roedd y safle wedi **cael ei weld dros 54,000 o weithiau** gan dros **16,000 o ddefnyddwyr unigryw**. Holwyd cyfanswm o 94 o gynrychiolwyr am y ganolfan mewn arolwg yn y digwyddiad 'Myfyrio, Rhannu, Ysbrydoli'. Dangosodd yr ymatebion fod 47% wedi defnyddio'r hwb, cyn amlygu (mewn ymatebion agored) bod yr adnoddau'n **ddefnyddiol, yn ymarferol, ac wedi'u strwythuro'n dda**, gydag adnoddau ar gynhwysiant, mynediad, a chynaliadwyedd amgylcheddol ymhlith y rhai mwyaf poblogaidd. Soniwyd hefyd am faint o wybodaeth sydd ar gael: **“Mae'n adnodd defnyddiol iawn i'w gael ond mae llawer o wybodaeth yn cael ei thafu atoch ar unwaith, felly gall fod yn anodd ei lywio.”** Defnyddiwr yr Hwb Treftadaeth Ddigidol

Sbotolau ar... y digwyddiad Myfyrio, Rhannu, Ysbrydoli – Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth

Ar 18 Hydref 2023, cynhaliodd Cymdeithas Marchnata'r Celfyddydau (AMA) ddigwyddiad hybrid rhad ac am ddim *Reflect Share Inspire – Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth* yn yr Amgueddfa Brydeinig yn Llundain. Nod y digwyddiad oedd dathlu a rhannu cyflawniadau a dysgu o'r blynyddoedd diwethaf yn y sector treftadaeth ac ehangu'r Hwb Treftadaeth Ddigidol i gynnwys adnoddau o bob rhan o'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth.

Anfonwyd arolwg ar ôl y digwyddiad at yr holl gynrychiolwyr ac fe'i cwblhawyd gan 117 ohonynt. Datgelodd yr ymatebion fod y digwyddiad wedi llwyddo i godi ymwybyddiaeth o'r Hwb Treftadaeth Ddigidol yn ogystal â chynyddu traffig i'r safle. Er enghraifft, dyblodd nifer y bobl a ymunodd â chylchlythyr yr Hwb Treftadaeth Ddigidol wrth hyrwyddo'r digwyddiad.

Datgelodd yr arolwg adborth hefyd fod cynrychiolwyr ar-lein wedi dweud eu bod wedi cael cymaint o fudd â chynadledwyr personol yn y digwyddiad, ond datgelodd hefyd fod y cynadledwyr yn gwerthfawrogi'r cyfle i fynychu

digwyddiad wyneb yn wyneb ac i gwrdd â chydweithwyr yn y sector yn bersonol.

Delwedd: Un o'r paneli yn y digwyddiad Myfyrio, Rhannu, Ysbrydoli – Sgiliau Digidol ar gyfer treftadaeth (ffynhonnell: [Hyb Treftadaeth Ddigidol](#))

Effaith

Daw canfyddiadau'r adran hon o dri adroddiad gwerthuso mewnol ac allanol cynhwysfawr ar gyfer Symud Digidol Ymlaen (gan gynnwys arolygon gwaelodlin ac arolygon terfynol), ailenwyd yr adroddiad prosiect terfynol ar gyfer y prosiect 'Ateb Cwestiynau'r Sector' yn Hwb Treftadaeth Ddigidol, a sampl fach o 16 o ymatebwyr i'r arolwg o Symud Digidol Ymlaen yn 2023.

Effaith ar unigolion

Roedd tystiolaeth gref o bob rhan o Symud Digidol Ymlaen bod unigolion wedi datblygu amrywiaeth o wahanol sgiliau digidol o ganlyniad i gymryd rhan yn y fenter:

- ▶ Dylunio, datblygu a gwerthuso cynhyrchion neu wasanaethau digidol (e.e. gwefannau a chasgliadau digidol)
- ▶ Ymgysylltu â chynulleidfaoedd newydd a grwpiau sydd wedi'u hallgáu'n ddigidol (er enghraifft, trwy wneud gwefannau'n fwy hygyrch a darparu gwybodaeth i bobl ag ystod eang o anghenion)

- ▶ Datblygu neu addasu strategaethau digidol sefydliadol
- ▶ Gwreiddio 'digidol' mewn cynllunio busnes
- ▶ Gwella perfformiad ac allbynnau cyfryngau cymdeithasol (e.e. ffilmiau a delweddu)
- ▶ Codi arian ar-lein
- ▶ Gwell dealltwriaeth o'r gwahanol opsiynau digidol sydd ar gael, ac eiddo deallusol a hawliau digidol

“Roedd angen i ni newid ein hagwedd gyfan at ddigidol ar lefel uwch yn sylweddol. Rydym wedi rhoi newidiadau ar waith sy'n annog ein cymuned i ddysgu a blaenoriaethu digidol yn eu gwaith. Mae holl broses Y Lab wedi creu newid radical yn ein tîm.” Cyfranogwr yn y Labordy Treftadaeth Ddigidol

Roedd tystiolaeth hefyd o bob un o'r tri phrosiect yn y maes Symud Digidol Ymlaen a oedd yn **cynyddu sgiliau digidol i ehangu hyder a chymhelliant**. Er enghraifft, yn yr arolwg ôl-brosiect ar gyfer y prosiect Treftadaeth Ddigidol, cofnododd mwyafrif yr ymatebwyr gynnydd mewn hyder a chymhelliant wrth ddefnyddio sgiliau digidol a chynhyrchion yn y gwaith.

Cofnododd prosiectau Symud Digidol Ymlaen **newidiadau mewn agweddau tuag at ddigidol**. Roedd hyn yn cynnwys 'tynnu'r ofn allan o ddigidol', rhoi cynnig ar ffyrdd newydd o weithio, a sylweddoli bod eu sgiliau yn fwy datblygedig nag y sylweddolwyd yn gyntaf.

Effaith ar sefydliadau

Un canlyniad allweddol ar draws y maes Symud Digidol Ymlaen oedd rhannu dysgu o fewn a thu allan i'r sefydliadau sy'n cymryd rhan, gan awgrymu bod **cyrhaeddiad y maes gwaith yn debygol o fod yn fwy na'r rhai sy'n ymgysylltu'n uniongyrchol**. Er enghraifft, dywedodd 95% o gyfranogwyr y Labordy Treftadaeth Ddigidol a fynychodd weithdy ar-lein eu bod wedi rhannu'r hyn yr oeddent wedi'i ddysgu, tra bod 76% o ymatebwyr Treftadaeth Ddigidol yn rhannu dysgu'n fewnol (25% ar bwnc hawlfraint, 22% ar gyfryngau cymdeithasol, a 18% ar ymgysylltu â chynulleidfaoedd). Er ei fod yn sampl bach, roedd 14 o'r 16 sefydliad o Symud Digidol Ymlaen a gwblhaodd arolwg gwerthuso yn 2023 hefyd yn rhannu dysgu yn fewnol neu'n allanol.

Yn adroddiad yr Academi Ddigidol Dreftadaeth, roedd hyn yn cynnwys cyfranogwyr **yn magu'r hyder a'r sgiliau i oresgyn rhwystrau digidol o fewn eu sefydliad** ac i eirioli i ymddiriedolwyr a gwirfoddolwyr ar yr angen am sgiliau digidol a gwerth cysylltiedig:

“Rwyf wedi magu hyder a'r wybodaeth angenrheidiol neu'r 'map ffordd' i symud ymlaen â chynllunio digidol ar gyfer y sefydliad. Rwy'n teimlo fy mod yn gallu datblygu ac yna rhaeadru'r cynllun o fewn y sefydliad.” Cyfranogwr yn yr Academi Ddigidol Treftadaeth

Effaith ar y sector treftadaeth ehangach

Dywedodd cyfranogwyr o bob rhan o'r maes Symud Digidol Ymlaen hefyd naill ai eu bod yn bwriadu gweithredu, neu eu bod eisoes yn cymryd camau, i:

- ▶ **Cynyddu ac amrywio cynulleidfaoedd yn y sector treftadaeth**, gan gynnwys drwy wella sgiliau a hyder mewn marchnata a chyfathrebu, defnyddio meddalwedd dadansoddol i ddeall cynulleidfaoedd, ailfeddwl eu cynnig

digidol neu frand, a defnyddio digidol ar gyfer adrodd straeon mwy cynhwysol ac amrywiol.

“Mae'r amgueddfa wedi bod ar gau am ran helaeth o'r flwyddyn, ond mae ein negeseuon Facebook yn cyrraedd 400-500 o bobl gydag ymgysylltiad ar tua 10-20% a sylwadau cadarnhaol. Mae gan ein cynulleidfa Facebook broffil iau na'n hymwelwyr pan fyddant ar agor.” Ymatebydd arolwg dilynol gan Treftadaeth Ddigidol

- ▶ **Datblygu neu adolygu strategaethau digidol sefydliadol**, gan gynnwys trwy egluro nodau a phwrpas digidol, strwythuro ymgysylltu digidol a blaenoriaethu tasgau digidol.
- ▶ **Datblygu neu fabwysiadu meddalwedd, offer digidol, neu systemau newydd i wella darpariaeth yn y sector treftadaeth**, gan gynnwys trwy adnewyddu gwefannau, digideiddio casgliadau, cynyddu hyder wrth weithio gyda datblygwyr, a gweithredu systemau CRM.

“Mae'r wybodaeth a ddysgwyd yn galluogi ein tîm craidd o ddau i gyflwyno'n well y gwaith o ansawdd uchel y mae ein harchif yn adnabyddus amdano a gofalu am ein

casgliadau'n effeithlon. Yn ystod y 12 mis diwethaf cynyddodd nifer ein hymwelwyr o 2.8 miliwn i 5 miliwn.”
[Cyfranogwr yn y Labordy Treftadaeth Ddigidol](#)

Roedd sefydliadau ac arbenigwyr sy'n cynnal gweithgareddau ar draws y maes gwaith hwn hefyd wedi cymhwyso'r hyn a ddysgwyd i brosiectau eraill y tu allan i Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth. Roedd y rhain yn cynnwys gwell dealltwriaeth o'r problemau ymarferol y mae sefydliadau treftadaeth yn eu hwynebu wrth geisio ymgysylltu â chynulleidfaedd ar-lein, mynediad at sefydliadau treftadaeth na fyddent fel arfer yn cael mynediad iddynt, a datblygu adnoddau ar-lein newydd i'w rhannu'n ehangach (e.e. recordiadau o ddigwyddiadau labordy ar wefan AMA CultureHive).

Roedd yr holl brosiectau yn Symud Digidol Ymlaen wedi cynhyrchu **allbynnau oedd ar gael am ddim o dan drwyddedau agored**. Roedd y rhain yn cynnwys:

- ▶ **Labordy Treftadaeth Ddigidol** – recordiadau o weithdai ar-lein ac adnoddau Lab Treftadaeth Ddigidol newydd ar wefan AMA CultureHive

- ▶ [Academi Treftadaeth Ddigidol](#) – recordiadau o weminarau a gweithdai'r gorffennol ar wefan Treftadaeth Ddigidol
- ▶ [Treftadaeth Ddigidol](#) – 12 canllaw digidol a 19 gweminar wedi'u recordio

Fel y disgrifiwyd yn gynharach yn yr adran hon, daeth yr adnoddau hyn ynghyd i'r Hwb Treftadaeth Ddigidol wedi'i ddiweddarau.

Dysgu allweddol

Fformat

Yn gyffredinol, rhoddwyd sgôr uchel iawn i weithgareddau ar draws y tri phrosiect – er enghraifft, nododd 91% o'r ymatebwyr yn arolwg y Labordy Sgiliau Digidol fod defnyddioldeb y cynnwys yn 'dda' neu'n 'dda iawn', tra bod 98% o'r rhai a ymatebodd i arolwg yr Academi Treftadaeth Ddigidol wedi rhoi sgôr gadarnhaol i ansawdd y darparwr hyfforddiant neu'r siaradwr. Roedd cryfderau eraill yn cynnwys:

- ▶ Hyblygrwydd cyrchu digwyddiadau a chynnwys ar-lein, o ran amseru a chyrchu recordiadau

- ▶ Yn y Labordy Treftadaeth Ddigidol, roedd y cyfranogwyr yn gweld y cyfleoedd rhwydweithio mor werthfawr â'r sgysiau
- ▶ Canfu sawl cyfranogwr fod sesiynau carfan yn darparu lle i ddyfnhau dysgu ac yn agor y cyfle i gasglu mewnwelediad dyfnach (o gymharu â modiwlau annibynnol a oedd yn gwella ymgysylltiad a chyrhaeddiad)

Mentora

Amlygodd gwerthusiad y Labordy Treftadaeth Ddigidol ac arolygon gwerthuso dilynol yn 2023 eto gryfderau'r model mentora. O blith cyfranogwyr y Labordy Treftadaeth Ddigidol, roedd 74% o'r farn bod y broses fentora yn ddefnyddiol iawn:

“Daeth [fy] mentor â phrofiad a sgiliau rhagorol, strwythurodd ein ffordd ymlaen, anogodd ni i ddefnyddio dadansoddeg ac arolygu ein cynulleidfa ddigidol, helpodd ni i gynllunio cynnwys, gwnaeth i ni feddwl y tu allan i'r bocs, [a] heriodd ein canfyddiadau a'n rhagdybiaethau.”
Cyfranogwr yn y Labordy Treftadaeth Ddigidol

Rhwystrau i wella sgiliau digidol a hyder

Amlygwyd ystod o rwystrau mewn adroddiadau gwerthuso ac arolygon 2023. Roedd y rhain yn cynnwys heriau capasiti oherwydd Covid-19, lefel isel o flaenoriaethu sgiliau digidol o fewn sefydliadau, a gwrthwynebiad gan staff, gwirfoddolwyr ac ymddiriedolwyr i gofleidio digidol. Ar gyfer y prosiect Treftadaeth Ddigidol, roedd y cyfranogwyr hefyd yn teimlo y byddent wedi elwa o gefnogaeth bersonol un-i-un ar gyfer sgiliau digidol.

3. Strategaeth ddigidol a datblygu arweinyddiaeth

Arweinir gan [Culture24](#), gyda phartneriaid [Golant Innovation/The Audience Agency](#)

► Prosiect 1: Arwain carfan y Sector Rhagfyr 2019 i Medi 2021

Dilynodd un ar bymtheg o arweinwyr o sefydliadau treftadaeth canolig i fawr broses ddysgu gydweithredol fel carfan a oedd yn cydbwysu arweiniad strategol ac ymarferol ynghylch digidol. Roedd hyn yn cynnwys cyfres o weithdai ar-lein (cynhaliwyd gweithgareddau wyneb yn wyneb o bell oherwydd Covid-19) ochr yn ochr â mentora i helpu arweinwyr i gymhwyso dysgu yn eu gosodiadau sefydliadol.

► Prosiect 2: Arwain y Sector: gweminarau a gweithdai Gorffennaf 2021 i Rhagfyr 2022

Roedd yr ail brosiect yn cynnwys chwe gweminar ar-lein yn ymdrin â gwahanol bynciau arweinyddiaeth ddigidol a chwe gweithdy personol 'Arweinyddiaeth Llythrennog yn Ddigidol mewn Treftadaeth' ledled y DU. O gyfanswm o 337 o

sefydliadau treftadaeth, ymgysylltodd 377 o unigolion unigryw ag Arwain y Sector, ac ym mis Tachwedd 2022, mae 1,826 o bobl wedi gwyllo'r recordiadau gweminar.

Effaith

Daw'r canfyddiadau yn yr adran hon yn bennaf o ddau adroddiad diwedd prosiect manwl a gynhyrchwyd gan Culture24. Mae'r adroddiadau'n cynnwys canlyniadau o arolwg cyn ac ar ôl gydag 11 o arweinwyr (yn seiliedig ar offer arfer da presennol), arolygon ôl-ddigwyddiad o weminarau, a chyfweliad ag arweinydd y prosiect yn Culture24. Ychwanegir at hyn gan ymatebion arolwg gan naw o'r 16 o arweinwyr yn 2023, gan fyfyrion'n ôl ar eu profiadau o Arwain y Sector.

Effaith ar unigolion

Ar gyfer y garfan Arwain y Sector, dangosodd yr holl arweinwyr a gwblhaodd arolygon cyn ac ar ôl gynnydd ar draws **lefelau hyder personol mewn arweinyddiaeth a sgiliau digidol** (cynnydd cyfartalog o 24%):

“Mae'r broses hon wedi bod yn wych ac yn procio'r meddwl ... fy ymgysylltu â meysydd newydd o feddwl ac ymarfer, herio rhai o'm hofnau a'm pryderon fy hun, a chreu eglurder ynghylch sut y gallaf wneud y gwahaniaeth mwyaf i'm sefydliad a'r sector fel arweinydd digidol (yn y ffordd yr wyf yn diffinio hynny i mi). Cyfranogwr yn y garfan Arwain y Sector

Gyda gwahaniaethau o ran ffocws arweinwyr digidol ar draws y garfan, roedd y meysydd yr adroddodd arweinwyr eu bod wedi cynyddu gwybodaeth yn amrywio'n sylweddol hefyd, gan gynnwys dysgu:

- ▶ nad oes rhaid i ymgymryd â gwaith digidol fod yn gymhleth neu fod angen dod yn arbenigwr
- ▶ hylifedd ac addasrwydd datrysiadau digidol a chymwysiadau i amrywiaeth o leoliadau
- ▶ sut i normaleiddio sgysiau am sgiliau digidol yn eu sefydliadau eu hunain
- ▶ y gellir gweithredu digidol ar draws sefydliadau
- ▶ manteision dysgu ac arbrofi hunan-gyfeiriedig, a pheidio â bod ofn methu

Delwedd: Yn yr Amgueddfa Hunterian Credyd: The Hunterian 364 (ffynhonnell: www.heritagefund.org.uk)

Effaith ar sefydliadau

Yn yr arolwg meincnodi, cynyddodd arweinwyr **hyder yn ymagwedd eu sefydliadau at ddigidol** (cynnydd cyfartalog o 22%), ac yn eu **haeddfedrwydd digidol sefydliadol** (cynnydd cyfartalog o 22%) mewn sgoriau cyn ac ar ôl.

Cyfeiriodd llawer o arweinwyr digidol hefyd at ddod o hyd i'r cyfle i **oedi a myfrio ar ddefnydd eu sefydliadau o ddigidol drwy Arwain y Sector.**

“Mae'n dda cymryd yr amser i fyfrio o ongl wahanol ac edrych o ddifrif ar ba fath o ôl troed sydd gan eich sefydliad, ei asedau a'i llythrennedd digidol.” Cyfranogwr yn y garfan Arwain y Sector

O arolygon Culture24 ar-lein ac wyneb yn wyneb ar yr ail brosiect – y gweithdai Arwain y Sector yn 2022 – teimlai'r mynychwyr eu bod 'yn bennaf' yn elwa o'r wybodaeth, y profiadau a'r adnoddau a rannwyd, ac y byddent 'yn bennaf' (gweithdai ar-lein) neu 'yn llwyr' (gweithdai wyneb yn wyneb) yn cytuno y byddai adnoddau a dysgu yn cefnogi eu sefydliad yn y tymor hir. Yn y ddau achos roedd mwyafrif y mynychwyr

yn teimlo eu bod wedi'u hysbrydoli'n 'hollol' i ddarganfod mwy ar bwnc arweinyddiaeth ddigidol mewn treftadaeth. Dangosir y gweithdai mwyaf poblogaidd yn y tabl isod:

Seminarau ar-lein – Arweinyddiaeth Ddigidol a...	Cofrestrri adau digwyddiadau unigol	Cofnodi faint sydd wedi gweld (ar 29 Tachwedd 2023)
Treftadaeth hybrid	99	561
Sgiliau digidol, llythrennedd a chapasiti	112	369
Cynhwysiant, tegwch a digidol	57	377
Seilwaith a phroses ddigidol	110	215
Menter ddigidol mewn treftadaeth	53	175
Treftadaeth Ddigidol a'r argyfwng hinsawdd	54	129

At ei gilydd, ar draws yr holl ffynonellau gwerthuso, roedd arweinwyr yn teimlo'n gadarnhaol ynglŷn â **chydweithio ag arweinwyr eraill a chyfadran Arwain y Sector.** Nododd pump o'r naw arweinydd a ymatebodd i arolwg 2023 fanteision creu cysylltiadau drwy'r prosiect, er na ddatblygodd yr un ohonynt yn gydwethrediadau hirdymor hyd yma:

“...bod mewn ystafell gyda phobl eraill a deall bod ffyrdd o feddwl a siarad am ddigidol yn berthnasol beth bynnag fo’r sefydliad, mae hynny’n ddarn gwerthfawr iawn o ddysgu.”

Cyfranogwr yn y garfan Arwain y Sector

Bu arweinwyr yn y garfan yn gweithio ar ystod o is-brosiectau drwy gydol y prosiect, ac o adborth o arolwg ar-lein a weinyddwyd gan y gyfadran, cofleidiodd mwyafrif y garfan ddysgu hunangyfeiriedig ac arbrofi.

O ddata a gasglwyd ar draws y gwerthusiad, disgrifiodd cyfranogwyr yn y garfan Arwain y Sector gymryd camau a oedd yn effeithio ar waith eu sefydliadau yn y sector treftadaeth. Roedd y camau gweithredu hyn yn cynnwys:

- ▶ Deall sut y gallai digidol gael ei ymgorffori mewn/ysgogi strategaethau sefydliadol
- ▶ Meithrin sgiliau digidol a hyder staff
- ▶ Datblygu gwell cynnyrch digidol, gwasanaethau, a seilwaith (e.e. rhaglen ddysgu ffrwd fyw ar gyfer ysgolion)
- ▶ Ysgogi newid persbectif ar ddigidol o fewn eu sefydliad
- ▶ Mynd i'r afael â chynhwysiant digidol yn eu sefydliad

- ▶ Casglu, dadansoddi a defnyddio data
- ▶ Deall a chyrraedd cynulleidfaoedd ehangach yn y sector treftadaeth

“Roedd y dysgu a gefais am sut y gellir gweithredu trawsnewid digidol yn draws-sefydliadol, a’r angen am fwy o ystwythder, yn hanfodol. Rhoddodd menter LTS fwy o eglurder i mi ynglŷn ag adrodd stori ein lleoliad, yr hyn yr ydym yn sefyll drosto, a’n perthnasedd cyfoes, a defnyddiwyd hyn i hysbysu sut y gwnaethom wedyn fynd at ein cynulleidfaoedd er mwyn cael gwell dealltwriaeth o’u hanghenion a’u canfyddiadau ohonom.” Cyfranogwr yn y garfan Arwain y Sector

Effaith ar y sector treftadaeth ehangach

Ar gyfer y gyfadran Arwain y Sector roedd amrywiaeth o fanteision hefyd o redeg y prosiectau. Roedd hyn yn cynnwys **meithrin neu ddatblygu partneriaethau ymhellach**. Er enghraifft, dyfnhaodd Culture24 ei berthynas â The Audience Agency, a gymhwysodd fodel y garfan i’w gwaith eu hunain (gan ddefnyddio templedi o’r fenter). Ar gyfer un aelod o’r gyfadran, bu’r fenter yn eu helpu i ‘ailldiffinio digidol’, a

disgrifiodd holl aelodau'r gyfadrn sut yr oeddent wedi cymhwysu dysgu i fentrau eraill.

Arweiniodd arwain y Sector at greu **adnoddau amrywiol â thrwyddedau agored**, gan gynnwys adnodd llywio, '[Datblygu arweinyddiaeth llythrennog yn ddigidol mewn sefydliadau treftadaeth](#)'. Roedd hyn yn cynnwys arweinyddiaeth llythrennog yn ddigidol ac yn cynnwys 24 o adnoddau a recordiadau o weithdai ar-lein ac wyneb yn wyneb a phecynnau cymorth ac adroddiadau ategol.

Dysgu allweddol

Cynllun y cwrs

Tynnodd y Gyfadrn Arwain y Sector sylw at fuddion seilio'r prosiect Arwain y Sector cyntaf ar ymchwil gyfredol ac arfer da (gan gynnwys methodoleg 'Let's Get Real' Culture24 a prosiectau dysgu ac ymchwil carfan y Golant Innovation/Audience Agency). Canfu'r gyfadrn hefyd fod y broses cyd-ddylunio rhwng hwyluswyr, cyfranwyr a mentoriaid yn arbennig o effeithiol.

Effaith Covid-19

Digwyddodd Arwain y Sector yng nghanol pandemig Covid-19 a chloeon y llywodraeth ar adeg pan oedd arweinwyr yn y sector elusennol yn wynebu llwythi gwaith a phwysau sylweddol, a arweiniodd yn naturiol at rai o'r garfan yn ymgysylltu llai. Codwyd y diffyg cysylltiad personol sawl gwaith gan arweinwyr yn yr adborth gwerthuso. Fodd bynnag, canfu'r gyfadrn fod y pandemig wedi helpu i flaenoriaethu 'arweinyddiaeth llythrennog ddigidol' o ystyried yr angen dybryd am atebion digidol.

Cwrdd ag amrywiaeth o anghenion

Roedd profiad cyffredinol y rhai a gymerodd ran yn Arwain y Sector yn gadarnhaol, fel y gwelwyd yn yr adborth i hwyluswyr ac arolwg 2023, er na chafodd pob arweinydd yng nghanol Arwain y Sector yr un graddau o fanteision (yn ôl y disgwyl o ystyried eu cefndiroedd a'u hanghenion amrywiol). Er enghraifft, roedd un arweinydd a ymatebodd yn 2023 yn teimlo bod y cynnwys yn rhy hen ffasiwn i fod o fudd iddynt.

Mentora

Er i un cyfranogwr nodi y byddai mwy o waith paratoi a strwythur ar gyfer sesiynau wedi bod yn ddefnyddiol, fel gyda meysydd eraill o waith ar draws y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, cafodd mentora dderbyniad da gan lawer o'r arweinwyr:

“Mae'r sesiynau mentora wedi bod yn un o rannau gorau'r cwrs, yn enwedig yn ystod y cyfnod clo. Roedd cyfnewid y parau yn golygu bod y trafodaethau bob amser yn ffres a bod mewnwelediadau newydd yn parhau i ddod.”

Cyfranogwr yn y garfan Arwain y Sector

Pwy i wahodd

Un ystyriaeth gan Culture24 oedd a fyddai uwch arweinwyr yn elwa ar reolwyr eraill o'u sefydliadau yn mynychu gweithgareddau mewn meysydd gwaith sy'n canolbwyntio ar arweinyddiaeth yn y dyfodol. Roedd hyn yn arbennig oherwydd bod cael timau ehangach i gymryd rhan a chapasiti tîm yn ddwy o'r prif heriau a nodwyd gan arweinwyr (ac roedd 15% o'r arweinwyr a fynychodd gweminarau Arwain y Sector a

digwyddiadau personol yn yr ail brosiect yn benaethiaid sefydliadau). Gellid cyflawni presenoldeb ehangach o'r fath drwy gynnwys sesiynau cyfochrog ar gyfer uwch arweinwyr ac aelodau eraill o staff, heb gollir manteision i uwch arweinwyr (teimlai pob un o'r naw ymatebydd yn arolwg 2023 mai nhw oedd y person cywir i fynychu'r cwrs). Gallai ymrwymiad llai o amser hefyd helpu i hybu presenoldeb uwch arweinwyr mewn sefydliadau treftadaeth mwy. Nodwyd hwn fel maes posibl i'w wella.

Rôl digwyddiadau wyneb yn wyneb

Pwysleisiodd Culture24 bwysigrwydd cyfarfodydd wyneb yn wyneb wrth gynllunio meysydd gwaith arweinyddiaeth yn y dyfodol, pe bai amser a gallu yn caniatáu hynny. Ar gyfer carfan yn y dyfodol, yn ddelfrydol byddai sesiynau personol yn cael eu cynnal chwarter neu hanner y ffordd drwodd, gan roi amser i gyfranogwyr ddod i adnabod ei gilydd ar-lein, ac i gynyddu dealltwriaeth o anghenion cyfranogwyr. Gallai sesiynau personol weithredu fel digwyddiadau 'arweinyddiaeth llythrennog ddigidol trwy lechwraidd', lle mae pynciau nad ydynt yn ddigidol sy'n berthnasol i arweinwyr yn benawdau, a lens arweinyddiaeth ddigidol yw'r ffocws eilaidd.

4. Ymchwil ac ymgynghori: Meincnodi hyder a sgiliau digidol y sector

Arolwg Agweddau Digidol a Sgiliau mewn Treftadaeth (DASH).

Rhan 1 – Ebrill i Hydref 2020

Rhan 2 – Gorffennaf 2021 i Fawrth 2022

Wedi'i redeg gan Timmus Research Limited a'r Gynghrair Treftadaeth

Nod arolwg DASH oedd cael gwell dealltwriaeth o agweddau a sgiliau pobl sy'n gweithio yn y sector treftadaeth, a dysgu mwy am y cymorth sefydliadol a gawsant mewn perthynas â defnyddio technolegau digidol. Lanswyd yr arolwg ddwywaith, yn 2020 a 2021, a gwblhawyd gan 4,120 a 4,514 o ymatebwyr yn y drefn honno. Ail-atebwyd yr arolwg gan 9.3% o ymatebwyr 2020 yn 2021 (tua 389 o bobl).

Arweiniodd y ddau arolwg at adroddiadau manwl, ac mae [adroddiad 2020](#) ac [adroddiad 2021](#) i'w gweld ar wefan y Gronfa Dreftadaeth.

Delwedd: A Cornchwiglen yn Suffolk, Credyd: Mathew Clarke (ffynhonnell: www.heritagefund.org.uk)

Sbotolau ar... Arolwg DASH 2021

Lansiwyd adroddiad DASH 2021 yn union wrth i'r DU ddechrau ei chyfnod clo cyntaf, gan roi cipolwg ar ddefnydd sector treftadaeth y DU o ddigidol a sut esblygodd hyn yn ystod y pandemig. Roedd y canfyddiadau'n cynnwys:

Roedd sgiliau'r sector wedi cynyddu ers y flwyddyn flaenorol. Roedd y rhain yn canolbwyntio ar arferion digidol 'busnes hanfodol', gan gynnwys gweithio ar-lein a chadw'r cyhoedd yn gysylltiedig â threftadaeth yn ystod y pandemig.

Yn 2020, roedd 75% o staff, 67% o ymddiriedolwyr, a 49% o wirfoddolwyr yn teimlo'n abl ac yn hyderus wrth ddefnyddio fideo-gynadledda. Yn 2021 roedd hyn wedi cynyddu i 80% o staff, 76% o ymddiriedolwyr, a 57% o wirfoddolwyr.

Mae digidol bellach wedi'i wreiddio'n fwy mewn arferion gwaith o ddydd i ddydd. Dywedodd un ymatebwr: "mae'r pandemig wedi gosod digidol (cyfarfodydd fideo) wrth galon bywyd gwaith". (ffynhonnell: [Hyder cynyddol mewn digidol: o oroesi pandemig i gynllunio ar gyfer y dyfodol](https://www.heritagefund.co.uk/) heritagefund.co.uk)

Ffynhonnell y llun: [Hwb Treftadaeth Ddigidol](https://www.heritagefund.co.uk/)

Effaith

Daw'r canfyddiadau yn yr adran hon o ystod o ffynonellau gan gynnwys arolwg gwerthuso a gwblhawyd gan 32 o gyfranogwyr a ryngweithiodd ag arolwg a/neu adroddiad DASH yn 2020 a 2021, cyfweiliad gyda Timmus Research, a gweithdy gyda staff y Gronfa Dreftadaeth ym mis Tachwedd 2023.

Effaith ar unigolion a sefydliadau

Gofynnodd arolwg 2023 i ymatebwyr fyfyrio ar eu profiad ac unrhyw effaith o arolwg ac adroddiad DASH 2020 a/neu 2021. Yr atebion mwyaf cyffredin ar sut mae'r arolwg/adroddiad wedi bod yn ddefnyddiol oedd **“sefydlu'r lefel bresennol o sgiliau digidol a hyder”**. **“cynyddu dealltwriaeth o hyder a sgiliau digidol”** ac i **“amlygu'r angen i fuddsoddi mewn cynnyrch / cynhyrchion digidol a / neu wasanaeth(au)”**.

“Mae arfer digidol ein gwasanaeth amgueddfeydd awdurdod lleol wedi trawsnewid, a disodlwyd yr arafwch a ddefnyddiwyd i ddefnyddio offer digidol i wella cyfathrebu ac effeithlonrwydd cyn Covid-19 gan newid cyflym ar draws yr

awdurdod lleol cyfan. Roedd arolwg DASH yn gyfle i brofi lle'r oedd ein gwasanaeth amgueddfeydd dipyn o ffordd i mewn i'r newid hwn, a nododd fod rhwystrau sylweddol yn parhau ac yn syrthni i fabwysiadu dull rhagweithiol o chwilio am atebion neu fuddion trwy arfer digidol.” Defnyddiwr arolwg/adroddiad DASH

“Roeddem yn bwriadu ei ddefnyddio (arolwg DASH) i ddatblygu strategaeth ddigidol ar gyfer ein gwasanaeth, ond datgelodd fod angen i ni gymryd cam yn ôl a gwneud newidiadau strwythurol i'n sefydliad yn gyntaf.” Defnyddiwr arolwg/adroddiad DASH

“Mae (arolwg DASH) yn ein helpu i adeiladu rhwydweithiau cryf yng Ngogledd Iwerddon, wedi rhoi mewnwelediad beirniadol i ni i danio ein gwaith eiriolaeth, siarad cyhoeddus, ac ymgysylltu â'r sector. (Ers Covid-19) Mae ein perthynas â digidol wedi trawsnewid ac mae DASH wir wedi amlygu pwysigrwydd sefydlu strategaeth i gefnogi ein strategaeth gyfan.” Defnyddiwr arolwg/adroddiad DASH

Disgrifiodd yr ymatebwyr sut yr helpodd DASH i gefnogi'r gwaith o nodi sgiliau a gwendidau unigol, rolau a pherthnasoedd gwahanol i ddigidol, a sut mae pobl yn eu gweld. Ymateb cyffredin arall oedd bod DASH "wedi gweithredu fel atgof neu gymhellant i adolygu gweithgareddau, prosesau, dulliau, a/neu ddulliau gweithredu."

O'r ymatebwyr i'r arolwg, nid oedd 20% yn ystyried bod DASH yn ddefnyddiol neu'n methu cofio unrhyw agwedd a oedd yn ddefnyddiol:

"Na, yn anffodus fe gymerodd lawer o amser ac ni chyflawnodd yr un peth yr oeddem ei eisiau - cymhariaeth ag elusennau tebyg o ran maint yn seiliedig ar wirfoddolwyr." Defnyddiwr arolwg/adroddiad DASH

Amlygodd ymatebwyr yn y cyfweiliad a'r gweithdai hefyd (yn debyg i'r arolygon) fod arolwg ac adroddiad DASH yn arf datblygu staff effeithiol ar gyfer sefydliadau treftadaeth, gan gefnogi gwell hyder digidol, a llywio strategaethau sefydliadol.

Effaith ar y sector treftadaeth ehangach

Ar gyfer y Gronfa Dreftadaeth, disgrifiwyd DASH fel arf amhrisiadwy ar gyfer timau polisi, gweithredol a bwrdd yn y Gronfa Dreftadaeth, gan ddarparu strwythur ar gyfer siarad am ddigidol a'i ddeall. Bu DASH hefyd yn helpu'r Gronfa Dreftadaeth a'r sector treftadaeth ehangach yn y ffyrdd canlynol:

- ▶ Meithrin dealltwriaeth fwy cyffredinol o sector treftadaeth y DU y tu allan i gyd-destun digidol penodol. Er enghraifft, maint a meysydd ffocws sefydliadau treftadaeth.

"Cefnogi'r gwaith o fapio'r sector oedd un o lwyddiannau mwyaf DASH. Cyn yr arolwg roedd dealltwriaeth lafar o'r sector treftadaeth yn y DU, ond roedd hyn yn fwy o adlewyrchiad o'r hyn yr ydym yn ei ariannu yn hytrach na'r hyn yr oedd y sector yn edrych fel mewn gwirionedd. Mae DASH yn helpu i lunio darlun mwy cywir o'r sector treftadaeth yn y DU (maint sefydliadau, a ble mewn is-sectorau gwahanol)" Aelod o staff y Gronfa Dreftadaeth

- ▶ Tynnu sylw at rôl sylweddol gwirfoddolwyr yn y sector treftadaeth.

- ▶ Cyfrannodd dysgu o'r arolwg yn uniongyrchol at ddatblygu gwahanol ffrydiau gwaith Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, gan gynnwys Gwirfoddoli Digidol a Threftadaeth Gysylltiedig.
- ▶ Dylanwadu ar waith segmentu cynulleidfaoedd ar gyfer cyfathrebu ac ymgysylltu mewn perthynas â strategaeth newydd y Gronfa Dreftadaeth. Er enghraifft, drwy helpu gyda'r adrannau "sut i ymgysylltu" mewn ysgrifau portread o wahanol gynulleidfaoedd ar draws y sector.
- ▶ Tynnu sylw at anghenion digidol sylfaenol a helpu i ymgysylltu â sefydliadau treftadaeth llai.
- ▶ Cefnogi panel ymchwil [UK Heritage Pulse](#) trwy ddefnyddio cwestiynau sgrinio o arolwg DASH ar ddechrau arolwg UK Heritage Pulse (y gellir ei gymharu wedyn â data DASH).

“Mae cael arolwg fel DASH wedi gosod y meincnod ar gyfer y sefydliad o ran cysondeb o ran beth i'w ofyn yn y sector Treftadaeth, ac yn ddelfrydol dylid ei adlewyrchu ar draws pob maes gwaith.” Aelod o staff y Gronfa Dreftadaeth

Helpodd arolwg DASH i hybu cydweithredu ymhlith sefydliadau a gymerodd ran, trwy feithrin rhwydweithio a rhannu adnoddau. Er bod ymgysylltu mwy cyfyngedig â DASH

gan sefydliadau ac endidau mwy, dylanwadodd yr arolwg yn anuniongyrchol ar eu hasesiadau mewnol o sgiliau a chapasiti digidol. Er enghraifft, defnyddiodd sefydliadau a gymerodd ran fewnwelediadau arolwg yn fewnol a mabwysiadwyd cwestiynau i'w defnyddio'n fewnol.

Dysgu allweddol

Ymgysylltu â sefydliadau mwy

Roedd ymgysylltu â sefydliadau mwy yn peri heriau. Efallai bod rhai wedi gweld eu hunain yn hunangynhaliol ac yn amharod i geisio cymorth allanol, er bod is-set wedi archwilio'n fewnol y cwestiynau a ddarparwyd gan DASH. Argymhellodd arweinydd y prosiect yn Timmus Research y dylid ystyried dull mwy strategol o ymgysylltu â sefydliadau mwy, gan bwysleisio gwerth safbwyntiau amrywiol.

Trafodol a thrawsnewidiol

“Mae pontio digidol yn broses raddol sy'n cynnwys mabwysiadu technoleg ddigidol er mwyn gwella'r gweithdrefnau a sefydlwyd eisoes. Mae trawsnewid digidol

yn broses gynhwysfawr sy'n golygu newid sylweddol yn y ffordd y mae busnesau'n gweithredu." 'Gwahaniaethau Allweddol Rhwng Pontio Digidol a Thrawsnewid Digidol', <https://www.epiloguesystems.com>

Amlygodd arweinydd y prosiect ar gyfer DASH ddeuliaeth rhwng sefydliadau sydd wedi'u hariannu'n dda sy'n blaenoriaethu newidiadau digidol trawsnewidiol (er enghraifft, ymgorffori systemau neu dechnolegau newydd ar draws sefydliad) a'r rhai sydd angen ffocws penodol ar brosiectau digidol untro sy'n mynd i'r afael ag angen penodol (er enghraifft, diweddarau gwefan newydd neu sefydlu grŵp Facebook). Mae cefnogi'r mathau hyn o brosiectau digidol yn hanfodol ar gyfer gweithrediad sefydliadau treftadaeth, yn enwedig sefydliadau llai sy'n wynebu cyfyngiadau buddsoddi ar gyfer seilwaith a sgiliau digidol arbenigol.

"Mae ffocws digidol o ran y nifer cymharol fach o sefydliadau mawr sydd â chyllideb ar gyfer arloesi digidol, fel amgueddfeydd neu gyrff seilwaith. Maen nhw wir yn curo'r drwm am yr hyn dwi'n ei alw'n 'drawsnewidiol digidol', fel clustffonau VR neu ddarnau celf ryngweithiol aml-ddimensiwn. Ac mae hynny'n wych. Ond y gwir amdani yw

nad oes neb yn sôn am y 'digidol trafodion' sydd angen ei wneud gan y mwyafrif helaeth o sefydliadau treftadaeth, fel gwneud yn siŵr bod gennych chi bresenoldeb ar y we, neu archif ddigidol o bopeth rydych chi'n berchen arno."

Arweinydd Prosiect – DASH

5. Prosiectau Carfan Enghreifftiol, er mwyn sefydlu ffyrdd newydd o weithio gyda Digidol

Treftadaeth Gysylltiedig

Ebrill 2021 i fis Tachwedd 2023

Gyda dros £600,000 o gyllid gan yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (rhan o'r cyllid ychwanegol o £1 miliwn ar gyfer y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth o'r Gronfa Adfer Diwylliannol ar gyfer Treftadaeth ehangach gwerth £92 miliwn) ariannodd Treftadaeth Gysylltiedig wyth sefydliad a phartneriaeth i weithredu fel 'cysylltwyr rhwydwaith' a datblygu cymunedau ymarfer sy'n defnyddio technolegau mewn amrywiaeth o ffyrdd i hwyluso gwaith cydweithredol. Ar sail yr hyn a ddysgwyd yn gynharach yn y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, comisiynwyd ymgynghorydd RoSS i gynnig cymorth cyfaill beirniadol, hwyluso cydweithio rhwng prosiectau, a darparu cymorth rheoli prosiect. Roedd hefyd yn ofynnol i bob prosiect gynhyrchu "Canllaw Sut i" fel rhan o'u prosiectau. At ei gilydd, cyrhaeddodd y prosiectau 41,516 o unigolion unigryw, 657 o sefydliadau unigryw, a chofnododd 51,699 o bresenoldebau mewn digwyddiadau.

Gwirfoddoli Digidol

Tachwedd 2021 i Dachwedd 2023

Darparodd y fenter hon gyllid ar gyfer 17 o sefydliadau a phartneriaethau treftadaeth yn y DU i ddylunio a sefydlu rolau a chyfleoedd gwirfoddoli digidol newydd. Roedd y maes gwaith yn cefnogi sefydliadau i feithrin gallu digidol a chyfoethogi arfer sefydliadol trwy ddatblygu cyfleoedd digidol newydd ar gyfer cyfranogiad y cyhoedd. Roedd ymgynghorydd RoSS ar gael i roi arweiniad, datrys problemau, a hwyluso dysgu ar y cyd ar draws yr holl brosiectau. Yn gyffredinol, cyrhaeddodd y prosiect tua 2,185 o unigolion unigryw, 938 o sefydliadau, a phresenoldeb 4,968 mewn digwyddiadau. Mae **'gwirfoddoli digidol'**, fel y'i diffinnir gan y Gronfa Dreftadaeth, yn ymwneud ag un neu'r ddwy o'r agweddau canlynol:

- ▶ Mae **gweithgareddau digidol** yn golygu tasgau sy'n gofyn am sgil neu arbenigedd technegol. Er enghraifft, gallai'r rhain gynnwys adeiladu gwefan, creu cronfa ddata, ychwanegu metadata at asedau digidol, creu gwasanaeth ar-lein sy'n cynnig sicrhau bod cynnwys ar-lein yn hygyrch.
- ▶ Mae **gweithgareddau y gellir eu cyflawni o bell** yn golygu unrhyw dasg a gyflawnir trwy ffôn symudol neu gyfrifiadur,

Ile defnyddir technoleg fel cyfrwng cyflwyno. Er enghraifft, gallai'r rhain gynnwys recordio fideo hyrwyddo, logio data, cyflwyno sgwrs addysgol ar-lein, uwchlwytho delweddau.

Effaith

Mae'r canfyddiadau yn yr adran hon yn deillio o adroddiadau gwerthuso ymgynghorwyr RoSS, adroddiadau a gyflwynwyd gan sefydliadau sy'n cymryd rhan, cyfweiliadau un-i-un gydag ymgynghorwyr RoSS a sampl o arweinwyr prosiect (pump ar gyfer Treftadaeth Gysylltiedig ac un ar gyfer Gwirfoddoli Digidol), a gweithdy dysgu gydag 11 o arweinwyr prosiect o Gwirfoddoli Digidol. Roedd canlyniadau'r ddau liny'n gwaith yn cynnwys:

Effaith ar unigolion

Roedd Gwirfoddoli Digidol wedi grymuso gwirfoddolwyr gyda sgiliau digidol newydd ac arbenigedd, a nododd sawl prosiect gynnydd yn lles gwirfoddolwyr rhwng dechrau a diwedd y prosiect. Amlygodd canfyddiadau o'r ddau faes gwaith rannu adnoddau a gwybodaeth, a phwysleisiwyd y manteision a ddaw yn sgil integreiddio aelodau tîm a gwirfoddolwyr newydd

i'w sefydliad, a hwylusodd chwalu rhwystrau gwybodaeth a mynediad:

“Trawsnewidiodd amgueddfa sy'n cael ei rhedeg gan wirfoddolwyr eu perthynas â chymunedau â blaenoriaeth drwy ddigideiddio gwrthrychau sgan 3D. Daeth gwirfoddolwyr yn benderfynwyr, gan gymryd rhan mewn trafodaethau ar lefel bwrdd.” Ymgynghorydd RoSS o'r prosiect Gwirfoddoli Digidol

Effaith ar sefydliadau

Nododd prosiectau ar draws y ddau faes **gydweithio cryfach rhwng sefydliadau** o fewn a thu allan i brosiectau, gan sefydlu partneriaethau trwy ddigwyddiadau cydweithredol a mewngofnodi rheolaidd, a chael gwared ar rwystrau rhwng gwirfoddolwyr a sefydliadau. Dywedodd un sefydliad yn Treftadaeth Gysylltiedig ei fod wedi defnyddio cysylltiadau newydd i gynnal digwyddiadau ar y cyd â sefydliad arall yn y sector treftadaeth, tra bod sefydliad arall o fewn Gwirfoddoli Digidol yn adrodd ei fod yn gallu cryfhau partneriaethau presennol ac ennill 20 o wirfoddolwyr newydd o ganlyniad i'r cydweithio hwn.

Yn ogystal â chynnydd mewn gwybodaeth a mewnwelediad ymhlith gwirfoddolwyr, adroddodd arweinwyr prosiect Gwirfoddoli Digidol hefyd ganlyniadau nas rhagwelwyd. Roedd y rhain yn cynnwys **meithrin perthynas rhwng gwirfoddolwyr** (er eu bod yn gweithio o bell) a gwirfoddolwyr yn ychwanegu cyfraniadau gwerthfawr at wella ac ehangu adnoddau, fel yr amlygwyd gan offeryn a ddatblygwyd gan wirfoddolwyr a ddefnyddiwyd yn ddiweddarach gan adrannau eraill yn eu sefydliad.

“Mae ychwanegu unigolion sy’n newydd i’r maes hwn wedi bod yn allweddol wrth gasglu a rhannu gwybodaeth werthfawr, gan droi gwybodaeth nad oedd wedi’i strwythuro’n flaenorol yn adnodd gwerthfawr.” Cyfranogwr o’r prosiect Treftadaeth Gysylltiedig

Helpodd prosiectau Treftadaeth Gysylltiedig sefydliadau i oresgyn bylchau digidol pwysig fel dadansoddeg coll ar wefannau byw a fforymau sefydledig ar gyfer symleiddio’r broses o gasglu gwybodaeth, tra bod Gwirfoddoli Digidol wedi arwain at wirfoddolwyr yn ennill sgiliau digidol newydd ac yn gwella cofnodion a chasgliadau digidol. Er enghraifft, disgrifiodd un sefydliad sut yr oedd y fenter yn darparu

profiadau dysgu o ran llywio heriau, yn enwedig ar ei wefan fyw.

Effaith ar y sector treftadaeth ehangach

Ar draws y ddau faes, dywedodd 86% o sefydliadau treftadaeth eu bod **wedi cynyddu eu cyrhaeddiad i gynulleidfaedd newydd**, gan gynnwys cymunedau LGBTQ+, pobl o alltudion Affro-Caribïaidd, unigolion sy’n ddaearyddol anghysbell, a gwirfoddolwyr iau. Cydnabuwyd hefyd hyrwyddo cysylltiadau â sefydliadau mwy ar gyfer cydweithredu parhaus. Er enghraifft, dywedodd un sefydliad iddo gyrraedd mwy na 38,000 o bobl drwy radio digidol ar ôl cysylltu â sefydliadau mwy.

“Oherwydd bod y digwyddiadau’n cael eu cyflwyno ar-lein, gan gynnwys digwyddiadau byw wyneb yn wyneb a gafodd eu ffrydio’n fyw, roedd y prosiect yn gallu ymgysylltu nid yn unig â phobl o’r gymuned leol, ond roedd hefyd yn ymgysylltu â phobl o alltudion Affro-Caribïaidd o bob rhan o’r DU a ledled y byd. At ei gilydd, mynychodd 48,451 o bobl o 23 o wledydd (38,830 o bobl o 18 gwlad fel unigolion unigryw) weithdai, digwyddiadau neu weithgareddau, naill ai

ar-lein neu oddi ar y we. Ar gyfer prosiect a oedd yn wreiddiol yn bwriadu targedu'r gymuned Pan-Affricanaidd leol ym Manceinion Fwyaf, mae wedi ymgysylltu â degau ar filoedd o bobl o bob rhan o'r byd yn y pen draw wedi bod yn llwyddiant ysgubol, rhywbeth y mae rheolwyr y prosiect yn hynod falch ohono." Sefydliad sy'n cymryd rhan yn Treftadaeth Gysylltiedig

Cynyddodd Treftadaeth Gysylltiedig **amrywiaeth o fewn aelodaeth sefydliadau cyfranogol, a gwell hygrychedd** trwy agor cynnwys digidol i gynulleidfa ehangach. Roedd digideiddio casgliadau gyda chefnogaeth gwirfoddolwyr digidol yn ganlyniad arbennig o gryf ar draws Gwirfoddoli Digidol:

“O ganlyniad i'r prosiect, mae 590 o safleoedd archeolegol newydd o arwyddocâd lleol a rhanbarthol wedi'u cofnodi am y tro cyntaf. Roedd y rhain yn amrywio o dwmpathau claddu cynhanesyddol i aneddiadau cynhanesyddol a Rhufeinig, a ffermydd a phentrefi canoloesol anghyfannedd... Yn ogystal, mapiwyd dros 100km o ffyrdd Rhufeinig nas cofnodwyd o'r blaen ar draws y ddwy wlad, gan gynrychioli rhwydwaith cyfathrebu cydlynol a oedd wedi osgoi ymchwil

academaidd ers cenedlaethau." Sefydliad sy'n cymryd rhan yn Treftadaeth Gysylltiedig

Rhannodd un sefydliad sut y gwnaeth ffocws y prosiect ar sgiliau digidol ac argaeledd adnoddau rhad ac am ddim amrywio ei aelodaeth trwy ymgysylltu â phobl o bob rhan o'r DU heb fod angen teithio. Sefydlodd nifer o sefydliadau o fewn Gwirfoddoli Digidol weithlu mwy cynrychioliadol ac amrywiol, gan ymgysylltu â chymunedau amlieithog mewn gwirfoddoli o bell.

Dysgu allweddol

Mentora a hwyluso

Roedd canfyddiadau o'r ddau faes gwaith yn pwysleisio pwysigrwydd mentora a chyfathrebu, a manteision amrywiol mentrau cydweithredol fel elfennau amhrisiadwy ar gyfer cyflawni nodau sefydliadol ehangach.

Argymhellodd y ddau ymgynghorydd a oedd yn arwain y prosiectau y dylid cynnal sesiynau carfan rheolaidd i feithrin ymddiriedaeth ymhlith prosiectau a hwyluso cefnogaeth unigol, ac i werthuso effaith hirdymor prosiectau, er mwyn

deall sut y maent yn cyfrannu at dwf sefydliadol ar ôl i weithgareddau a ariennir ddod i ben.

Cefnogaeth ymroddedig

Amlygodd sefydliadau o Treftadaeth Gysylltiedig fod cymorth yr ymgynghorydd RoSS wedi cyfrannu'n sylweddol at gyfathrebu effeithiol, prosesau adrodd sy'n gweithredu'n dda, a chydabod heriau ariannu mewn prosiectau digidol ar gyfer sefydliadau treftadaeth. Awgrymodd yr ymgynghorydd RoSS y dylid dod â mentor digidol i mewn yn gynnwys yn ystod y broses o gynllunio'r prosiect, yn enwedig ar bynciau cymhleth fel materion hawlfraint.

Harneisio talent gwirfoddolwyr

Dangosodd Gwirfoddoli Digidol lwyddiant harneisio gwirfoddolwyr i ddod â sgiliau arbenigol, ymgysylltu daearyddol ehangach, ac arbenigedd pwnc i gyfoethogi cynnwys digidol. Adroddwyd dros 14,000 o oriau gwirfoddoli gan brosiectau, a gwelwyd tystiolaeth o gymhelliant a chyfraniad cyfunol gwirfoddolwyr ar draws prosiectau.

Dywedodd yr ymgynghorydd RoSS a chyfranogwyr y prosiect y dylai mecanweithiau cymorth ar gyfer gwirfoddolwyr o bell fod yn eu lle ar gyfer unrhyw linyddau gwaith tebyg yn y dyfodol, gan gynnwys mewngofnodi un-i-un a chyfarfodydd gwirfoddolwyr rheolaidd, i atal athreulio.

Cydweithrediad gyda llythrennedd digidol cyfyngedig

Daeth heriau i'r amlwg yn y ddau brosiect yn ymwneud â chydweithio a llythrennedd digidol. Er enghraifft, mewn rhai prosiectau, roedd dewis y llwyfan cywir ar gyfer cydweithio ar-lein yn rhwystro atebion effeithiol gan fod rhai sefydliadau yn ei chael hi'n anodd asesu pa offer fyddai fwyaf gwerthfawr a beth fyddai ei angen i'w rhoi ar waith yn effeithiol.

Arweiniodd dysgu sgiliau cydweithredu digidol yng nghanol prosiectau cyflym hefyd at densiynau, oedi ac anawsterau wrth reoli disgwyliadau cyfranogwyr allanol ar gyfer sefydliadau Treftadaeth Gysylltiedig.

Argymhellodd y ddau ymgynghorydd RoSS y dylid darparu hyfforddiant sylfaenol mewn unrhyw feysydd gwaith tebyg yn y dyfodol ar dasgau fel ffrydio byw a threfnu digwyddiadau

hybrid, a bod cydnabyddiaeth o werth rhannu arbenigedd ymhlith carfan. Er enghraifft, cysylltu sefydliadau sy'n wynebu heriau â'r rhai sy'n dod o hyd i atebion.

Cyfathrebu ac eglurder ar nodau prosiect

I rai sefydliadau sy'n ymwneud â Treftadaeth Gysylltiedig, bu ymgysylltu â phartneriaid newydd yn cymryd llawer o amser, gan achosi oedi i brosiectau. Roedd rhwystrau i ddatblygu 'Canllawiau Sut i' yn cynnwys cyfranogiad tîm annigonol a therfynau amser sy'n gwrthdaro.

Mewn rhai achosion, cyfrannodd materion cyfathrebu ac eglurder at dawelwch prosiect hir ac anawsterau wrth asesu cynnydd. Ychwanegodd newidiadau mewnol a diffyg dealltwriaeth o nodau prosiect ymhellach at oedi. Tynnodd yr ymgynghorwyr a'r sefydliadau a gymerodd ran sylw at yr angen i bwysleisio ffocws y prosiect a chyfathrebu clir i osgoi drifft cenhadaeth, sicrhau aliniad ag amcanion craidd, a chynnal ffocws ar nodau rhwydwaith ehangach.

Ymgysylltu a chadw gwirfoddolwyr

Ymgysylltodd y mwyafrif o brosiectau Gwirfoddoli Digidol â gwirfoddolwyr nad oedd ganddynt unrhyw brofiad gwirfoddoli blaenorol o fewn eu sefydliad ac a wynebwyd heriau o ran recriwtio, ymgysylltu a chadw gwirfoddolwyr. Er enghraifft, ynghylch sut yr hyrwyddwyd cyfleoedd gwirfoddoli:

“Profodd sefydliadau a oedd yn hysbysebu'r cyfle gwirfoddoli trwy eu rhestrau postio arferol a sianeli digidol sefydliadol (gwefan a chyfryngau cymdeithasol) ymgysylltiad cymysg i gyfyngedig. Lle'r oedd recriwtio ar-lein yn aml yn gweithio orau oedd pan oedd y cyfle wedi'i deilwra i wasanaeth digidol a oedd yn eu cysylltu â demograffeg darged.” Ymgynghorydd RoSS – Gwirfoddoli Digidol

Roedd athreuliad cyfnewidiol mewn prosiectau gwirfoddoli o bell, yn enwedig mewn gweithgareddau cyfranogol parhaus a phenagored, yn her, gyda gwyradau sydyn yn digwydd heb rybudd. Cynghorodd un ymgynghorydd RoSS y dylid cydnabod dewisiadau gwirfoddolwyr o bell ar gyfer oriau gwaith afreolaidd a theilwra cyfleoedd i wasanaethau digidol,

yn ogystal â rhoi tasgau cryno ar waith i wella ymgysylltiad gwirfoddolwyr, darparu ar gyfer cyfyngiadau amser a darparu hyblygrwydd.

Sbotolau ar... Y Gymdeithas Arddwriaethol Frenhinol

Mae gan y **Gymdeithas Arddwriaethol Frenhinol** (RHS) gasgliad prin ac unigryw o fwy na 28,000 o gatalogau meithrinfeydd planhigion sy'n cynrychioli dros 2,000 o feithrinfeydd unigol, yn dyddio'n ôl i 1612. Mae'r casgliad hwn yn archif hanes amgylcheddol a chymdeithasol hynod ddiddorol, yn olrhain gwedd newidiol seilwaith garddio dros amser. Helpodd y 'Digital Dig' ddatgelu a dogfennu treftadaeth arddio gudd trwy gyfleoedd micro-wirfoddoli.

“Mae'r prosiect wedi helpu i ddatgelu a dogfennu hanes garddwriaethol cudd trwy dair rhaglen wirfoddoli benodol: Trawsgrifwyr, Geotaggers a Llysgenhadon Digidol ac mae wedi creu adnoddau digidol a fydd yn sicrhau bod y casgliad hwn a oedd yn anhygyrch yn flaenorol ar gael yn eang i ddefnyddwyr ar-lein.” Straeon digidol, [Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth](#)

Erbyn mis Mawrth 2023, roedd RHS wedi ehangu ac amrywio ei sylfaen gwirfoddolwyr yn sylweddol. Fe wnaeth dros 200 o wirfoddolwyr anghysbell geotagio 2,669 o leoliadau, trawsgrifiodd 33 o wirfoddolwyr 1,250 o dudalennau, a

chynhyrchodd 12 o bobl ifanc leol ffilmiau digidol. (Ffynhonnell: [Canolfan Treftadaeth Ddigidol](#))

Mae'r llun ar y dde gan Sigmund ar Unsplash (Ffynhonnell: [Canolfan Treftadaeth Ddigidol](#))

Casgliadau

Trosolwg

Fel y disgrifiwyd ar ddechrau'r adroddiad hwn, un o'r prif yrwyr ar gyfer datblygu'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth oedd cyfeiriad polisi digidol Llywodraeth EM yng Nghyfarwyddiadau Polisi Cronfa Dreftadaeth y Loteri (2018) / [Heritage Lottery Fund Policy Directions \(2018\)](#):

“Cynyddu sgiliau digidol, gallu a defnydd o offer digidol, o fewn CDL a'r sector treftadaeth, annog gwell casglu, defnyddio a rhannu deunydd treftadaeth digidol ac annog arloesi digidol.”

Wrth edrych ar dystiolaeth o bob rhan o'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, mae'n amlwg bod yr Cronfa Dreftadaeth wedi symud ymlaen yn sylweddol bob un o'r canlyniadau a nodir yn y cyfeiriad polisi uchod. Yn yr adran hon rydym yn crynhoi'r dystiolaeth ar draws yr adroddiad hwn mewn perthynas â chanlyniadau i **unigolion sy'n gweithio neu'n**

ymgysylltu â'r sector treftadaeth, sefydliadau treftadaeth a'r sector treftadaeth ehangach.

Fel y disgrifiwyd yn yr adran fethodoleg, defnyddiodd prosiectau ar draws y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth ddulliau gwahanol o fonitro a gwerthuso. Er ei bod yn ddefnyddiol teilwra gwerthusiadau i bob prosiect, cafodd cysyniadau tebyg (fel cydweithio a sgiliau digidol) eu mesur mewn gwahanol ffyrdd a chyda gwahanol lefelau o drylwyredd, a arweiniodd at heriau wrth gydgrynhoi'r data. Fodd bynnag, mae digon o dystiolaeth o hyd ar draws y meysydd gwaith i ddod i'r casgliadau isod.

Effaith ar unigolion

- ▶ Cymerodd mwy na **53,000** o unigolion unigryw o fwy na **6,400 o sefydliadau** ran mewn prosiectau a **ariannwyd yn uniongyrchol** drwy'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth.
- ▶ At ei gilydd, bu unigolion yn cymryd rhan mewn prosiectau am fwy na **242,000** o oriau.

► Mynychodd unigolion weithgareddau **74,977** o weithiau. Cafodd y gweithgareddau hyn sgôr uchel yn gyson ar draws y fenter (yn cyflawni graddfeydd boddhad o 90% yn rheolaidd a sgôr Hyrwyddwr Net cyfun o 50, sy'n nodi sgôr 'da' ar y [mesur cwestiwn sengl byd-eang hwn o foddhad a theyrngarwch cwsmeriaid](#)). Daw hyn o sampl bach o 26 o ymatebion ond mae'n cynrychioli adborth ansoddol ar draws y fenter yn fras.

► Fodd bynnag, mae **cyrhaeddiad gwirioneddol y fenter i'r sector treftadaeth yn debygol o fod yn llawer ehangach** na'r hyn a adroddwyd gan y sefydliadau treftadaeth sy'n cymryd rhan yn y fenter, fel:

1. Dywedodd y sefydliadau a gymerodd ran eu bod yn rhannu'r hyn a ddysgwyd yn rheolaidd yn fewnol (ac mewn rhai achosion yn allanol). Er mwyn dangos y cyrhaeddiad ehangach posibl hwn, wrth edrych yn unig ar y prosiect Treftadaeth Ddigidol yn y maes Symud Digidol Ymlaen, gallai rhannu â 25% yn unig o gydweithwyr ehangu cyrhaeddiad y prosiect o 2,796 i amcangyfrif o 28,000 o unigolion (yn ôl amcangyfrif o'r data sydd ar gael ar gyfer canran yr unigolion sy'n

rhannu data (76%), a maint y sefydliadau sy'n ymgysylltu â'r prosiect).

2. Nid oes ychwaith unrhyw ffigurau cyrhaeddiad yn ymwneud â'r cynhyrchion a'r gwasanaethau digidol (fel gwefannau a deunyddiau marchnata) a ddatblygwyd o ganlyniad i gyllid, hyfforddiant neu gymorth arall gan y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth. Er enghraifft, datblygodd 13 o'r 19 o sefydliadau a gymerodd ran yn y Gronfa Hyder Digidol naill ai wefan newydd neu adnoddau ar-lein gyda'r bwriad o ymgysylltu â chynulleidfa ehangach, ond nid yw unrhyw gynnydd mewn cyrhaeddiad o'r rhain wedi'u cynnwys yn y ffigurau a grybwyllwyd uchod.

3. ystyried bod mwy na **240,000 o ymweliadau â chynnwys ar-lein** ar draws y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, mae'n debygol bod y safbwyntiau cynnwys ar-lein yn cynnwys unigolion nad ydynt wedi'u cyfrif yn y ffigur 53,000 uchod.

► O adolygiad o ddata ar draws yr holl brosiectau yn y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, gwelwyd tystiolaeth o unigolion yn cynyddu sgiliau digidol a/neu hyder gan 85% o brosiectau ar draws y fenter Sgiliau

Digidol ar gyfer Treftadaeth. Roedd y diffiniad o 'sgiliau digidol' a 'hyder' yn amrywio'n sylweddol, gan gwmpasu, er enghraifft:

- Sgiliau digidol penodol yn ymwneud â phynciau fel trwyddedu agored, cyfryngau cymdeithasol, casgliadau, neu wefannau
- Deall yr opsiynau digidol sydd ar gael
- Cynyddu hyder a chymhellion digidol
- Dylunio, datblygu a gwerthuso cynhyrchion a gwasanaethau digidol
- Datblygu neu ddiwygio strategaethau digidol/ymgorffori digidol yn strategaeth sefydliadol
- Manteision dull 'profi a dysgu'/peidio ag ofni methu

Effaith ar sefydliadau

- ▶ Ar draws meysydd gwaith y Gronfa Hyder Digidol, Gwirfoddoli Digidol, a Threftadaeth Gysylltiedig, roedd grantiau bach yn cefnogi prosiectau i ganolbwyntio ar brosiect digidol penodol. **O'r sefydliadau hynny a gafodd grant bach, llwyddodd 90% i gyflwyno cynnyrch,**

prosiect neu wasanaeth digidol (er enghraifft, gwefannau a chynnwys ar-lein, casgliadau wedi'u digideiddio, a strategaethau digidol).

- ▶ Ar draws y meysydd Codi Hyder Digidol a Symud Digidol Ymlaen, dywedodd canran debyg o sefydliadau y **byddent yn gweithredu, neu eisoes yn cymryd camau, o** ganlyniad i ymgysylltu (er enghraifft, 90% o gyfranogwyr yn y maes Codi Hyder Digidol).
- ▶ Fel y dangosir yn [Atodiad B](#), gyda thystiolaeth o ddata ar draws mentrau hyfforddi a chymorth, **roedd ymgysylltiad gan sefydliadau wedi'i wasgaru'n dda ar draws y sector treftadaeth.** Yn y cyd-destun hwn, mae'r sector treftadaeth wedi'i rannu ar draws y [chwe math o dreftadaeth](#) y mae'r Cronfa Dreftadaeth yn eu cefnogi.
- ▶ Cafodd y fenter effaith gadarnhaol hefyd ar arweinwyr yn y sector treftadaeth. Adroddodd yr holl arweinwyr a gymerodd ran yn y garfan Arwain y Sector gynnydd o 23% ar gyfartaledd mewn hyder yn eu **hymagwedd sefydliadol at ddigidol**, a chynnydd o 24% ar gyfartaledd mewn **hyder personol** mewn arweinyddiaeth ddigidol a sgiliau rhwng dechrau, canol a diwedd y prosiect.

- ▶ Roedd adroddiadau hefyd ar draws sawl maes gweithgaredd yn ymwneud â sefydliadau yn **mabwysiadu ffyrdd digidol newydd o weithio**. Roedd hyn yn arbennig o gyffredin yn y prosiectau Arwain y Sector, lle dywedodd arweinwyr eu bod wedi cael budd o'r dysgu hunangyfeiriedig ac arbrofi ym maes digidol a anogwyd drwy gydol y prosiect. Mae enghreifftiau eraill yn cynnwys sefydliadau Gwirfoddoli Digidol yn rhoi seilwaith ar waith i gefnogi gwirfoddolwyr yn barhaus. Roedd hyn hefyd yn ymestyn i'r sefydliadau a roddodd enghreifftiau o gymhwyso dysgu i weithgareddau eraill yr oeddent yn eu cynnal ar draws y sector.

Effaith ar y sector treftadaeth

- ▶ Adroddodd Treftadaeth Gysylltiedig a Gwirfoddoli Digidol ganlyniadau cryf o ran **ymgysylltu â chynulleidfaoedd newydd ar gyfer eu sefydliadau a'r sector treftadaeth yn fwy cyffredinol**, a oedd yn ffocws i sawl cwrs hyfforddi. Ar draws y ddau faes, dywedodd 86% o sefydliadau treftadaeth eu bod yn cynyddu eu cyrhaeddiad i gynulleidfaoedd newydd, gan gynnwys (fel y disgrifiwyd gan y sefydliadau eu hunain) cymunedau LGBTQ+,

cynulleidfaoedd â threftadaeth Pan-Affricanaidd, unigolion sy'n ddaearyddol anghysbell, a gwirfoddolwyr iau.

- ▶ Rhoddwyd ffocws ar **gynyddu hygrychedd i ddeunydd treftadaeth** drwy uwchraddio gwefannau, datblygu cyfathrebu/marchnata, a digideiddio casgliadau. O'r prosiectau a gafodd grantiau bach, roedd 43% yn canolbwyntio ar ddigideiddio casgliadau i ryw raddau, gyda rhai canlyniadau cryf ar draws Gwirfoddoli Digidol yn arbennig. Er enghraifft, derbyniodd Plant Heritage gymorth gwirfoddoli o bell i ddigideiddio bron i 30,000 o gofnodion o 169 o gasgliadau.
- ▶ Ar draws Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, cafodd mwy nag **880 o adnoddau digidol** eu creu a'u rhannu o dan drwydded agored, gan adael gwaddol sylweddol i'r sector.
- ▶ **Roedd cydweithredu** rhwng sefydliadau hefyd yn un o'r prif ganlyniadau a adroddwyd ar draws gwahanol feysydd gwaith, o'r Gronfa Hyder Digidol i Arwain y Sector a Threftadaeth Gysylltiedig.
- ▶ Mae **dysgu allweddol** hefyd yn deillio o'r fenter a allai fod o fudd i'r sector ehangach, a drafodir yn yr adran ganlynol ar argymhellion.

Argymhellion: Y Gronfa Dreftadaeth

Mae'r adran hon yn cynnwys set o argymhellion y gellid eu cymhwyso i ddyluniad Mentrau Strategol ar draws y Gronfa Dreftadaeth, yn enwedig y rhai sy'n ymwneud â sawl maes gwaith.

- ▶ Byddai datblygu **theori newid** (neu fodel tebyg) yn ffordd gost-effeithiol o helpu i gael rhanddeiliaid ar yr un dudalen gyda therminoleg a lle mae eu gweithgareddau yn ffitio yn y fenter gyffredinol. Yn ddelfrydol, byddai'r ddamcaniaeth newid yn cael ei datblygu o'r cychwyn cyntaf drwy broses gyd-ddylunio yn cynnwys amrywiaeth o randdeiliaid ac yna'n cael ei diweddarau'n rheolaidd gyda dysgu newydd.
- ▶ Gwnaeth sefydliadau sy'n rhedeg prosiectau Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth argymhellion i ychwanegu **mwy o gyfleoedd i ryngweithio ar draws y meysydd gwaith**. Er enghraifft, ychwanegu cynhadledd flynyddol neu gyfarfodydd a digwyddiadau dysgu mwy rheolaidd rhwng arweinwyr prosiect i gefnogi dysgu ar y cyd a chydweithio.

- ▶ **Byddai dod â phartner gwerthuso i mewn ar ddechrau menter**, sy'n cynnwys sawl maes neu linydd o waith yn helpu mewn nifer o ffyrdd. Yn gyntaf, byddai'n helpu'r gwerthuswr neu'r tîm gwerthuso i feithrin dealltwriaeth ddyfnach o'r fenter a'r newidiadau sy'n digwydd ar hyd y ffordd.

Gallai'r gwerthuswr hefyd roi cymorth i ddatblygu fframwaith mesur a rennir ar ddechrau'r fenter (yn seiliedig ar y ddamcaniaeth newid) i archwilio a oes set graidd o fesurau y gellid eu casglu ar draws prosiectau lluosog. Ar gyfer Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, er enghraifft, gallai hyn fod wedi cynnwys mesurau cyffredin mewn meysydd fel aeddfedrwydd digidol, sgiliau digidol a hyder, cydweithio, a rhannu dysgu – heb fod angen casglu unrhyw ddata personol.

Mae gwerthusiadau eraill o fentrau sy'n cynnwys prosiectau lluosog wedi defnyddio set fach o fesurau cyffredin y gofynnir i bob sefydliad eu casglu yn yr un modd. Er enghraifft, yng ngwerthusiad inFocus o Gronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol, a ddarparwyd gan CAST/Catalyst, defnyddiwyd mesurau cyffredin yn ymwneud â meysydd fel aeddfedrwydd digidol, cydweithio, a rhannu dysgu, a dewiswyd/datblygwyd dros gyfnod o bythefnos ar ddechrau'r gwerthusiad. Roedd gan sefydliadau sy'n derbyn grantiau yr hyblygrwydd o hyd i

gasglu data penodol i'w prosiectau yn ychwanegol at y mesurau hyn.

Yna gallai'r partner gwerthuso hefyd gydlynu â gwerthuswyr allanol i ofyn am gael defnyddio'r un mesurau, neu o leiaf ddefnyddio'r un cysyniadau a therminoleg â'r ddamcaniaeth newid, ac ymgorffori'r mesurau yn eu casgliad data cynradd eu hunain.

Tra'n derbyn y byddai dod i drefniant gyda sefydliadau sy'n cymryd rhan ar draws ystod eang o brosiectau i rannu data personol yn annhebygol, gellid rhoi camau ar waith i gasglu mwy o ddata ynghylch y gorgyffwrdd rhwng cyfranogwyr sy'n mynychu gwahanol brosiectau. Er enghraifft, ffordd syml o wneud hyn yw cynnwys cwestiwn cyffredin ar draws ffurflenni adrodd (ac unrhyw gasgliad data sylfaenol gan werthuswyr) am brosiectau eraill y maent wedi cael mynediad iddynt ar draws menter. Gallai hyn helpu i gael gwell dealltwriaeth o'r graddau y mae presenoldeb yn gorgyffwrdd.

- ▶ Dangosodd menter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth bwysigrwydd **cynllunio gweithgareddau sy'n bodloni anghenion penodol gwahanol gynulleidfaedd fel rhan o ddull traws-sector**. Er enghraifft, cafodd maes gwaith

Arwain y Sector ei deilwra'n benodol i ddiwallu anghenion arweinwyr ar draws y sector, yn seiliedig ar ddysgu presennol ac arfer da. Ar draws y fenter roedd enghreifftiau o amrywiaeth eang o wahanol ddulliau a fabwysiadwyd i ddiwallu anghenion ystod o wahanol gynulleidfaedd.

“Mae'r fenter hon yn unigryw oherwydd ei dull haenog a'r ymdrech i uwchsgilio'r sector mewn modd cydlynol. Yn wahanol i brosiectau eraill, roedd ganddi strategaeth glir i fynd i'r afael ag anghenion amrywiol sefydliadau treftadaeth mewn un rhaglen.” Arweinydd Prosiect yn y maes Digidol ar gyfer sefydliadau hyder isel

Mae ymgysylltu â llawer o sefydliadau o wahanol fathau a meintiau mewn gwahanol leoliadau ar draws y DU yn gofyn am ddatblygu ymagwedd amrywiol a hyblyg. Bydd blaenoriaethu meysydd, cynulleidfaedd, neu fathau o dreftadaeth yn helpu i symleiddio'r hyn a gynigir a sut y gellir mesur effaith.

- ▶ Tynnwyd sylw at **Fentora Arbenigol** fel ffactor llwyddiant ar draws tri o'r pum maes, yn amrywio o gefnogaeth gan ymgynghorydd RoSS i gefnogaeth gan gymheiriaid mewn lleoliad carfan. Gellid archwilio hyn ymhellach ar gyfer

unrhyw fentrau sydd am feithrin sgiliau a hyder mewn maes penodol.

- ▶ Amlygodd sefydliadau treftadaeth ac arweinwyr prosiectau hefyd fanteision cydweithio a gweithio o fewn **strwythur carfan**, gan ganfod y gallai ddyfnhau dysgu a mewnwleidiad. Amlygodd dysgu o Dreftadaeth Gysylltiedig hefyd bwysigrwydd meithrin sgiliau mewn cydweithredu digidol yng nghamau cynnar prosiect.
- ▶ Mantais arall oedd cynyddu gallu arbenigwyr a sicrhau cymorth cyson drwy ymgysylltu ag **ymgyngorydd RoSS i gefnogi a chydlynu** meysydd gwaith. Er enghraifft gyda Treftadaeth Gysylltiedig a Gwirfoddoli Digidol, defnyddiwyd arbenigwyr RoSS digidol arbenigol hefyd i ddarparu **datrys problemau rheng flaen a chefnogi cydweithredu**. Gwellodd hyn gyfathrebu, prosesau adrodd, a chefnogaeth i sefydliadau cyfranogol.
- ▶ Ar draws meysydd hyfforddiant a chymorth, chwaraeodd **recordiadau o sesiynau ar-lein** ran allweddol wrth ledaenu dysgu:

“Mae'r data hwn yn dangos bod y recordiadau digwyddiadau wedi sicrhau mwy o safbwyntiau (2,872) na'r

rhai a fynychodd yn fyw (2,796). Gyda'i gilydd, mae'r ddau bwynt hyn yn cynnig mewnwleidiad pwysig ar gyfer rhaglenni sgiliau digidol o'r math hwn yn y dyfodol. Hynny yw, y rôl bwysig y mae cynnwys wedi'i recordio yn ei chwarae wrth hwyluso rhannu gwybodaeth o ddigwyddiadau, ar ôl y digwyddiad.” Arweinydd Prosiect, Treftadaeth Ddigidol

- ▶ Gallai defnyddio arolwg sector cyfan fel **arolwg DASH** helpu gyda dylunio mentrau newydd drwy sicrhau bod anghenion y sector yn cael eu cyfrif. Mae arolwg DASH yn darparu templed y gellid ei ddefnyddio mewn meysydd eraill y tu allan i faes digidol. Byddai cynnal arolwg DASH ei hun yn fwy rheolaidd (yn flynyddol) hefyd yn helpu i ddeall anghenion y sector yn barhaus. Darparodd y gymhariaeth rhwng arolygon 2020 a 2021 lawer o ddata cyfoethog ar gyfer mentrau ac ar gyfer y gwerthusiad hwn.

Argymhellion: Y sector Treftadaeth

Yn olaf, mae'r adran hon yn troi at argymhellion ar gyfer y sector ehangach o'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth.

Yr angen am gymorth digidol

Yn gyffredinol, mae galw ac angen clir o hyd am gymorth gyda digidol ar draws y sector treftadaeth gan sefydliadau sy'n ymgysylltu â menter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth. Er enghraifft, yn arolwg DASH, er y bu cynnydd mewn hyder digidol rhwng 2021 a 2022, nododd cyfranogwyr **rwystrau sylweddol (e.e. o ran amser a chyllid)** i staff a gwirfoddolwyr mewn sefydliadau treftadaeth bach a chanolig eu maint rhag cael cymorth ac uwchsgilio. Ar draws prosiectau Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth roedd tystiolaeth hefyd o'r angen am gymorth. Canfu arweinwyr prosiect Treftadaeth Ddigidol fod **cynnydd yn nifer y sefydliadau sy'n wynebu rwystrau i roi ffyrdd digidol** o weithio ar waith, a oedd, yn eu barn

nhw, yn dangos yr angen parhaus am ddarpariaeth sgiliau digidol o fewn y sector.

Mae'n bosibl hefyd y bydd **diffyg cymorth digidol yn y sector treftadaeth**. Er nad oedd 86% o'r rhai a ymatebodd i arolwg gwerthuso 2023 o faint bach o sampl (30 o sefydliadau) yn ymwybodol o gymorth tebyg i'r cymorth a gafwyd drwy'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth.

Cynyddu ymgysylltiad wrth feithrin sgiliau digidol a hyder

O ystyried yr angen am gymorth pellach i feithrin sgiliau digidol a hyder ar draws y sector treftadaeth, gallai fod yn werth dod â rhanddeiliaid allweddol ynghyd o bob rhan o'r sector i rannu'r hyn a ddysgwyd o'r fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth a cheisio cydgysylltu cymorth ymhellach ar draws ardal ehangach. amrywiaeth o gyllidwyr a rhanddeiliaid. Bu'r Gronfa Dreftadaeth yn gweithio'n agos gyda rhanddeiliaid treftadaeth a digidol yn ystod y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, felly byddai hyn i bob pwrpas yn golygu sefydlu 'fforwm cyllidwyr digidol' mwy rheolaidd i rannu arfer a gwneud y mwyaf o adnoddau ym maes digidol.

Man cychwyn cost-ffeithiol ar gyfer mwy o gydweithio ar gyfer y fforwm cyllidwyr digidol fyddai **cyd-ddylunio theori newid** (trwy weithdai a gweminarau) a fyddai'n nodi sut mae gweithgareddau ar draws y sector yn arwain at ganlyniadau cymdeithasol ac yn tynnu ar yr hyn a ddysgwyd o menter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth. Yn y bôn, byddai'n darparu map effaith o'r rolau y mae gwahanol randdeiliaid yn eu chwarae/gallai eu chwarae i feithrin sgiliau digidol a hyder, tra'n ysbrydoli rhanddeiliaid newydd i ymgysylltu â'r maes gwaith hwn. Gallai'r broses hefyd hyrwyddo'r llu o adnoddau o ansawdd uchel sydd wedi deillio o fentrau Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth, y gellir dod o hyd i lawer ohonynt yn [Hwb Treftadaeth Ddigidol CultureHive](#).

Atodiad A: Cyfrifo ffigurau cyrhaeddiad

Mae tîm inFocus wedi ceisio defnyddio amcangyfrifon ceidwadol i osgoi gorchwilio'r cyfrifiadau a'r tybiaethau ar gyfer y ffigurau cyrhaeddiad a gyflwynir yma.

Unigolion a sefydliadau unigryw ar draws y sector treftadaeth sy'n ymgysylltu'n uniongyrchol trwy Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth

Mae'r ffigur yn cael ei gynhyrchu o'r data ar gyfer ymgysylltu unigryw a ddarparwyd yn uniongyrchol gan sefydliadau sy'n cynnal gweithgareddau o dan y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth ac mae'n dibynnu ar gywirdeb y ffigurau hyn. Gwiriodd y tîm inFocus y ffigurau yn erbyn disgrifiadau naratif mewn adroddiadau gwerthuso. Gan nad yw'n ymarferol casglu data personol ar draws prosiectau, roedd angen mynd i'r afael â graddau'r gorgyffwrdd (cyfranogwyr yn mynychu mwy nag un o'r prosiectau). Gostyngwyd y ffigur cyrhaeddiad

cyffredinol ar gyfer sefydliadau a mentrau unigryw (a gasglwyd o'r data a ddarparwyd gan sefydliadau) 10% ar y sail ganlynol:

- ▶ Lle mae data ar gael ar sefydliadau sy'n defnyddio mwy nag un prosiect, tueddai'r gorgyffwrdd i fod yn isel. Er enghraifft, roedd 10% o un maes o waith (arolwg DASH) wedi cyrchu o leiaf un o'r pum adnodd Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth a restrwyd yn yr arolwg. Ni ddaeth gorgyffwrdd sylweddol rhwng prosiectau ychwaith o ddata ansoddol ar draws y gwerthusiad.
- ▶ Mae'r diffyg gorgyffwrdd hwn rhwng presenoldeb mewn prosiectau yn debygol yn rhannol oherwydd y gwahanol gynulleidfaoedd targed. Er enghraifft, mae gorgyffwrdd rhwng y ffigurau ymgysylltu ar gyfer y prosiect Gwirfoddoli Digidol ac arweinwyr Arwain y Sector yn annhebygol iawn.
- ▶ Lle mae mwy o bosibilrwydd o orgyffwrdd, fel cyfranogwyr ym maes gwaith y Gronfa Hyder Digidol yn defnyddio gweminarau Symud Digidol Ymlaen, byddai hyn ond yn effeithio ar niferoedd bach o gyfranogwyr o gymharu â'r ffigur cyrhaeddiad cyffredinol.
- ▶ Nid yw mynediad at adnoddau (e.e. lawrlwytho adnoddau neu olygfeydd tudalennau), lle mae'n debygol y bydd mwy o

orgyffwrdd, wedi'u cynnwys yn y cyfrifon unigryw. Fel enghraifft o'r gorgyffwrdd hwn, defnyddiodd 55% o ymatebwyr Symud Digidol Ymlaen a'r Gronfa Hyder Digidol at ganllawiau Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth ar ddechrau arni ym myd digidol.

- ▶ Fel y disgrifiwyd ym mhrif gorff yr adroddiad, roedd sefydliadau sy'n rhannu dysgu yn ganfyddiad cyffredin, **sy'n golygu ei bod yn debygol iawn nad yw nifer yr unigolion a ymgysylltodd â'r fenter yn cael eu hadrodd yn ddigonol**. Nid yw'r ffigurau ar gyfer unigolion a sefydliadau unigryw yn cynnwys cyrhaeddiad ehangach llawer o'r prosiectau a oedd yn gwella dulliau digidol (dim ond o'r maes gwaith Treftadaeth Gysylltiedig yr oedd data ar gael ar hyn ac nid ar gyfer prosiectau eraill fel y Gronfa Hyder Digidol).

Presenoldeb ar draws y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth

Mae'r ffigur ar gyfer presenoldeb ar draws y fenter Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth yn cael ei gyfrifo o ffigurau presenoldeb cronol a gyflwynwyd gan sefydliadau sy'n cymryd rhan.

Gallai nifer o ffactorau ddylanwadu ar gywirdeb y presenoldeb a adroddwyd. Fel uchod, gan fod y ffigurau'n cael eu hadrodd gan sefydliadau, gall fod gwallau posibl, gwallau dynol a hyd yn oed technoleg ddiffygiol neu ddata anghyflawn yn y broses gyfrif a all arwain at anghywirdebau (a hefyd tan-adrodd – ni chynhwysodd tîm inFocus ffigurau a oedd yn aneglur).

Ffactor pwysig arall i'w ystyried yw nad yw'r ffigur yn gwahaniaethu rhwng ansawdd yr ymgysylltu. Er enghraifft, mae digwyddiadau rhad ac am ddim ar-lein yn tueddu i ddenu mwy o fynychwyr, ond gallai ansawdd yr ymgysylltu fod yn wahanol i ddigwyddiadau personol a digwyddiadau â thâl.

Oriau o gyfleoedd hyfforddi a datblygu uchel eu parch y mae unigolion ar draws y sector treftadaeth yn manteisio arnynt

Er mwyn pennu ffigur ar gyfer oriau ymgysylltu gan unigolion mewn cyfleoedd hyfforddi a datblygu, amcangyfrifodd y tîm inFocus nifer yr oriau fesul cyfle a adroddwyd a'i luosi â nifer y bobl yr adroddwyd amdanynt.

Lle'r oedd hyd menter yn aneglur (mewn rhai achosion adroddwyd am hyn neu roedd yn bosibl penderfynu arno gan ddefnyddio ymchwil ddesg), amcangyfrifwyd digwyddiadau, gweminarau, a sesiynau un-i-un fesul awr, a digwyddiadau diwrnod llawn megis gweithdai a /neu seminarau a amcangyfrifir i fod yn chwe awr. Ar gyfer ffigurau DASH, lluoswyd amcangyfrif o 20 munud fesul cwblhau'r arolwg yn erbyn nifer yr ymatebwyr.

Roedd tîm inFocus unwaith eto yn ofalus wrth gyfrifo'r amcangyfrif. Er enghraifft, ni ychwanegwyd Treftadaeth Gysylltiedig at yr amcangyfrifon gan nad oedd manylion digonol na chyson ar weithgareddau i ddadansoddi hyd tebygol gweithgareddau ar draws prosiectau. Ar gyfer Gwirfoddoli Digidol, defnyddiwyd oriau gwirfoddoli lle'r adroddwyd (nid oedd hyn ar gael ar gyfer pob prosiect yn y maes hwn o waith).

Atodiad B: Cyrhaeddiad ar draws ardaloedd treftadaeth

O sampl o 4,069 o sefydliadau ar draws 5 prosiect, roedd ymgysylltiad gan sefydliadau wedi'i wasgaru'n dda ar draws y sector treftadaeth, fel y'i diffinnir gan y [6 maes treftadaeth a gefnogir](#) gan y Gronfa Dreftadaeth. Caiff hyn ei gymharu isod â'r data a gasglwyd drwy'r arolwg DASH diweddaraf yn 2021.

	Sampl o 4069 o sefydliadau o 5 prosiect	DASH
Diwydiannol, Morwrol a Thrafnidiaeth	4%	8%
Diwylliannau ac atgofion	11%	8%
Treftadaeth gymunedol	19%	18%
Tirweddau, natur a pharciau	6%	11%
Ardaloedd Hanesyddol, Adeiladau a Henebion	14%	17%
Amgueddfeydd, Llyfrgelloedd, Archifau	40%	28%
Arall	7%	10%

Diolchiadau

Mae'r Tîm Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth yn diolch i'r 61 o bartneriaid cyflawni'r prosiect am y fenter:

- ▶ Arts Marketing Association (AMA)
- ▶ Arts, Fundraising & Philanthropy
- ▶ Association for Learning Technology
- ▶ The Audience Agency
- ▶ Cyngor Barnsley
- ▶ Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen
- ▶ Big People Community
- ▶ Butterfly Conservation
- ▶ Cause4
- ▶ Charity Digital
- ▶ Childnet International
- ▶ John Coburn
- ▶ Collections Trust
- ▶ Phil Collins
- ▶ Culture24
- ▶ Dot Project
- ▶ Sarah Dowd (Tricolour Associates)
- ▶ Michelle Feuerlicht
- ▶ First Choice Homes Oldham
- ▶ Mark Flashman
- ▶ Gawthorpe Textiles Collection
- ▶ Glasgow Women's Library
- ▶ Golant Innovation
- ▶ Lindsey Green (Frankly, Green + Webb)
- ▶ Martha Henson
- ▶ Heritage Trust Network
- ▶ HeritageDot
- ▶ inFocus
- ▶ Inverclyde Community Development Trust
- ▶ Naomi Korn (Naomi Korn Associates)

- ▶ Manchester Museum
- ▶ Alistair McNaught
- ▶ Media Trust
- ▶ Katie Moffat
- ▶ Museum of London Archaeology (MOLA)
- ▶ Nerve Centre
- ▶ One by One
- ▶ One Further
- ▶ Dr Mathilde Pavis
- ▶ Yr Athro Ross Perry
- ▶ Plant Heritage
- ▶ Plantlife
- ▶ Portland Museum Trust
- ▶ Public Records Office of Northern Ireland
- ▶ Ripon Cathedral
- ▶ Royal Horticultural Society
- ▶ Royal Pavilion and Museums Trust

- ▶ Sarah Saunders
- ▶ The Coleshill Auxiliary Research Team
- ▶ The Heritage Alliance
- ▶ The Heritage Digital Consortium
- ▶ Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol
- ▶ Timmus Research Limited
- ▶ Cyngor Torbay
- ▶ Prifysgol Caerwysg
- ▶ Prifysgol Leeds
- ▶ Prifysgol Lincoln
- ▶ Vocal Eyes
- ▶ Dr Andrea Wallace
- ▶ Alyson Webb (Frankly, Green + Webb)
- ▶ Wikimedia UK
- ▶ Dr Nick Winterbotham

Arweinwyr y fenter:

- ▶ Tom Steinberg, cyn Arweinydd Digidol Cronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol
- ▶ Josie Fraser, Pennaeth Polisi Digidol

A'r Rheolwyr Rhaglen ar gyfer Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth:

- ▶ Harriet Hall
- ▶ Ivanka Antonova
- ▶ Helen Peacock
- ▶ Audrey Glasgow

Hoffai'r Tîm Sgiliau Digidol ar gyfer Treftadaeth hefyd ddiolch i'r llu o gydweithwyr o'r Cyfarwyddiaethau Cyflawni Busnes, Arloesedd Busnes a Mewnwelediad, a Gwasanaethau Busnes y gwnaeth eu cefnogaeth i'r fenter mor llwyddiannus.